МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота магістра

ОПТИМІЗАЦІЯ ДОКУМЕНТООБІГУ В СИСТЕМІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Виконала: магістрантка 2-го курсу,
гр. 8.2814-1з
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування»
Г.Г. Белоградова

Керівник: доцент кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи, к.держ.упр . Касьяненко Д.В.

Рецензент: професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи, доцент, д.філос.н. Глазунов В.В.

Запоріжжя – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціології та управління
Кафедра філософії, публічного управління та соціальної роботи
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи
_____Т.І. Бутченко
«____»_____2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРАНТЦІ

_____ Белоградовій Галині Геннадіївні _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи ____Оптимізація документообігу в системі організації роботи органів судової влади_____
керівник роботи _____Касьяненко Денис Валерійович, к.держ.упр,_____
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ЗНУ від «19» березня 2025 року № 417-с

2. Строк подання студентом роботи 4 грудня 2025 року

3. Вихідні дані до роботи Бринцев О. В. Електронний суд в Україні. Досвід та перспективи : монографія. Харків, 2016. 72 с.; Вдовіна О. О. Електронне діловодство як комунікаційна складова судочинства в Україні: дис. … канд. н. із соціальних комунікацій (доктора філософії) 27.00.02 «Документознавство. Архівознавство»; Харківська державна академія культури, НБУ ім. В. І. Вернадського. Харків, Київ. 2018.; Ільчишин Н. В. Судові процедури в адміністративному судочинстві: питання теорії та практики: монографія. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 415 с.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Розкрити сутність, зміст і роль документообігу в діяльності судової влади. 2.Уточнити основні поняття дослідження у сфері судового документообігу. 3. Визначити принципи та методи дослідження організації документообігу в судах. 4. Проаналізувати нормативно-правові засади документообігу в системі організації роботи органів судової влади. 5. Дослідити технічні та цифрові чинники оптимізації судового документообігу 6.Узагальнити закордонний досвід організації документообігу в судовій системі 7. Здійснити праксеологічний аналіз організації документообігу у Хортицькому районному суді м. Запоріжжя 8. Сформувати рекомендації щодо удосконалення документообігу в системі організації роботи органів судової влади.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

_____

_____

_____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Касьяненко Д.В., доцент кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи	20.03.2025	20.03.2025
Розділ 2	Касьяненко Д.В., доцент кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи	28.08.2025	28.08.2025
Розділ 3	Касьяненко Д.В., доцент кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи	10.10.2025	10.10.2025

7. Дата видачі завдання 20 березня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	Березень 2025	*виконано*
2.	Бібліографічний пошук	Квітень 2025	*виконано*
3.	Розробка основних положень роботи	Червень 2025	*виконано*
4.	І розділ	Червень – серпень 2025	*виконано*
5.	ІІ розділ	Серпень – жовтень 2025	*виконано*
6.	ІІІ розділ	Жовтень – листопад 2025	*виконано*
7.	Систематизація висновків	Листопад – грудень 2025	*виконано*
8.	Нормоконтроль	Листопад – грудень 2025	*виконано*

Студент _____ Г. Г. Белоградова

Керівник роботи _____ Д. В. Касьяненко

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.С. Цапліна

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота складається з 96 сторінок, 83 найменувань у списку використаних джерел.

ДОКУМЕНТООБІГ, ОРГАНИ СУДОВОЇ ВЛАДИ, СУДОВЕ АДМІНІСТРУВАННЯ, ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТООБІГ, АВТОМАТИЗОВАНА СИСТЕМА ДОКУМЕНТООБІГУ СУДУ, ОПТИМІЗАЦІЯ.

Мета дослідження: дослідити особливості організації документообігу в системі організації роботи органів судової влади та обґрунтувати напрями його оптимізації на прикладі Хортицького районного суду м. Запоріжжя.

Об'єкт дослідження: система організації роботи органів судової влади.

Предмет дослідження: документообіг у системі організації роботи органів судової влади та процеси його оптимізації.

Методи дослідження: аналіз, синтез, системний і структурно-функціональний підходи, порівняльно-правовий метод, праксеологічний аналіз.

Наукова новизна дослідження: полягає у комплексному підході до аналізу документообігу в системі організації роботи органів судової влади з урахуванням реальної практики діяльності суду першої інстанції.

Гіпотеза дослідження: оптимізація документообігу в системі організації роботи органів судової влади є можливою за умови комплексного поєднання нормативно-правових, організаційно-управлінських та техніко-*технологічних заходів.*

Висновки: документообіг у Хортицькому районному суді м. Запоріжжя є загалом ефективним, проте характеризується багатоступеневістю процедур, поєднанням паперового та електронного форматів і залежністю від людського чинника. Запропоновано практичні рекомендації щодо його оптимізації, спрямовані на раціоналізацію документних процесів, скорочення дублювання операцій та впровадження сучасних цифрових технологій.

SUMMARY

The qualifying work consists of 96 pages, 83 items in the list of references.

DOCUMENT FLOW, JUDICIAL AUTHORITY, JUDICIAL ADMINISTRATION, ELECTRONIC DOCUMENT FLOW, AUTOMATED COURT DOCUMENT MANAGEMENT SYSTEM, OPTIMIZATION.

Purpose of the study: to examine the features of the organization of document flow in the system of organization of work of judicial authorities and to substantiate directions for its optimization using the example of the Khortytskyi District Court of Zaporizhzhia.

Object of the study: the system of organization of work of judicial authorities.

Subject of the study: document flow in the system of organization of work of judicial authorities and the processes of its optimization.

Research methods: analysis, synthesis, systemic and structural-functional approaches, comparative legal method, praxeological analysis.

Scientific novelty of the study: consists in a comprehensive approach to the analysis of document flow in the system of organization of work of judicial authorities, taking into account the real practice of activities of a court of first instance.

Hypothesis: optimization of document flow in the system of organization of work of judicial authorities is possible provided a comprehensive combination of regulatory and legal, organizational and managerial, and technical and technological measures.

Conclusions: document flow at the Khortytskyi District Court of Zaporizhzhia is generally effective; however, it is characterized by multi-stage procedures, the coexistence of paper-based and electronic formats, and a significant dependence on the human factor. Practical recommendations for its optimization have been proposed, aimed at streamlining document processes, reducing duplication of operations, and implementing modern digital technologies.

ЗМІСТ

ВСТУП…….....8
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТООБІГУ В СИСТЕМІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ……..……....13
1.1 Сутність, зміст і роль документообігу в діяльності судової влади……..13
1.2 Уточнення основних понять дослідження: «судова влада», «документ», «документообіг», «електронний документообіг», «модель», «оптимізація»……..20
1.3 Принципи та методи дослідження організації документообігу в органах судової влади……...32
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТООБІГУ В СИСТЕМІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ……..…41
2.1 Нормативно-правові засади документообігу в системі організації роботи органів судової влади……..41
2.2 Технічна та цифрова інфраструктура як чинники оптимізації судового документообігу……..……..48
2.3 Закордонний досвід організації документообігу в судовій системі……..…....56
РОЗДІЛ 3. ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТООБІГУ В СИСТЕМІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ……66
3.1. Стан організації документообігу у Хортицьму районному суді м. Запоріжжя ……..…….…..66
3.2 Практичні рекомендації щодо удосконалення документообігу в системі організації роботи органів судової влади ……...73
ВИСНОВКИ……..……81
ЛІТЕРАТУРА…….……..……84

ВСТУП

Актуальність теми зумовлена тим, що в сучасних умовах зростає навантаження на суди, ускладняються процесуальні процедури, а також посилюється потреба в оперативності та впорядкованості організації роботи судових органів. Ефективне функціонування органів судової влади є однією з ключових передумов забезпечення верховенства права, захисту прав і свобод людини та громадянина, а також формування довіри суспільства до судової системи. Важливе місце в організації діяльності судів посідає документообіг, який забезпечує фіксацію, обробку, рух і зберігання інформації, пов'язаної зі здійсненням правосуддя та управлінською діяльністю суду. За таких умов належна організація документообігу виступає важливим чинником дотримання процесуальних строків, забезпечення ефективної роботи апарату суду та підвищення якості судового адміністрування.

Враховуючи задекларований курс України на вступ до Європейського Союзу, особливої важливості набуває орієнтація на європейські стандарти організації документообігу в судах. У рекомендаціях CEPEJ (Європейської комісії з питань ефективності правосуддя) та CCJE (Консультативної ради європейських суддів) підкреслюється пріоритет автоматизації документних процесів, стандартизації операцій, прозорості процедур та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у роботі судів. Україна впроваджує ці підходи через розвиток Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС) та її підсистем, що формує нове середовище для організації документообігу. Проте на рівні місцевих судів усе ще зберігаються проблеми: надмірне навантаження на апарат, дублювання функцій, затримки у русі документів, фрагментарність нормативного регулювання, недостатня автоматизація та обмежені технічні ресурси.

Особливого значення проблема оптимізації документообігу набуває в умовах цифрової трансформації публічного управління та впровадження електронного судочинства. Незважаючи на наявність нормативно-правового

регулювання та використання автоматизованих інформаційних систем, на практиці суди стикаються з низкою проблем, пов’язаних із поєднанням паперового та електронного документообігу, дублюванням документних операцій, значною залежністю від людського фактора та обмеженими технічними можливостями.

У контексті сучасних глобальних тенденцій одним із ключових напрямів розвитку судової влади є цифровізація, що охоплює як удосконалення внутрішніх процедур, так і переорієнтацію на електронний формат взаємодії з громадянами та іншими органами влади. Суспільство очікує не лише оперативного доступу до правосуддя, а й високої прозорості та підзвітності діяльності судів. Саме тому впровадження електронного документообігу виступає не просто технологічною інновацією, а стратегічною необхідністю, що дозволяє адаптувати судову систему до нових реалій інформаційного суспільства.

Застосування цифрових технологій у документообігу забезпечує низку суттєвих переваг. Електронна реєстрація справ, автоматизований розподіл матеріалів між суддями, електронний архів, дистанційна подача процесуальних документів, електронні комунікації з учасниками процесу — усе це сприяє підвищенню ефективності, зменшенню корупційних ризиків та формуванню нового рівня довіри громадян до судової влади. Крім того, можливість накопичення та аналізу великих масивів даних (big data) відкриває перспективи для прогнозування навантаження, планування ресурсів і прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Активне впровадження електронного судочинства є важливою умовою забезпечення прозорості та відкритості судових процедур. Підсистеми ЄСІТС, такі як «Електронний суд» та «Електронний кабінет», дозволяють громадянам і професійним учасникам процесу отримувати інформацію в режимі реального часу, відстежувати рух документів, ознайомлюватися з матеріалами справ дистанційно, що значно підвищує доступність правосуддя. Така цифровізація відповідає демократичним

стандартам, відповідно до яких прозорість влади є ключовим індикатором її ефективності.

Водночас перехід до електронного документообігу вимагає комплексного підходу: модернізації технічної інфраструктури, розроблення єдиних стандартів цифрового діловодства, системної підготовки персоналу, удосконалення нормативної бази та впровадження дієвих механізмів кібербезпеки. Відсутність окремих елементів цієї системи ускладнює реалізацію цифрових рішень та гальмує темпи трансформації судової влади. Саме тому модернізація документообігу є одним із ключових напрямів реформування судової системи України.

Відповідність документообігу сучасним тенденціям цифровізації є не лише вимогою часу, а й передумовою підвищення прозорості, ефективності та інституційної стійкості судової системи. Розбудова сучасної моделі електронного документообігу дозволить забезпечити якісно новий рівень судового адміністрування, що відповідатиме європейським стандартам і сприятиме інтеграції України до європейського правового простору.

Додатковим чинником актуальності є функціонування судової системи в умовах воєнного стану, що зумовлює необхідність забезпечення безперервності діяльності судів та підвищення стійкості організаційних процесів. У зв’язку з цим особливої уваги потребує дослідження реальної практики організації документообігу в судах та обґрунтування практичних шляхів його оптимізації з урахуванням конкретних умов діяльності суду.

З огляду на зазначене, тема магістерської роботи «Оптимізація документообігу в системі організації роботи органів судової влади» є актуальною, теоретично значущою та практично орієнтованою.

Об’єктом дослідження є система організації роботи органів судової влади.

Предмет дослідження — документообіг у системі організації роботи органів судової влади та процеси його оптимізації.

Метою дослідження є дослідити особливості організації документообігу в діяльності органів судової влади та обґрунтувати напрями його оптимізації на прикладі Хортицького районного суду м. Запоріжжя.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі *завдання*:

- розкрити сутність, зміст і роль документообігу в діяльності судової влади;
- уточнити основні поняття дослідження у сфері судового документообігу;
- визначити принципи та методи дослідження організації документообігу в судах;
- проаналізувати нормативно-правові засади документообігу в системі організації роботи органів судової влади;
- дослідити технічні та цифрові чинники оптимізації судового документообігу;
- узагальнити закордонний досвід організації документообігу в судовій системі;
- здійснити праксеологічний аналіз організації документообігу у Хортицькому районному суді м. Запоріжжя;
- розробити практичні рекомендації щодо удосконалення документообігу в системі організації роботи органів судової влади.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що оптимізація документообігу в системі організації роботи органів судової влади можлива за умови комплексного поєднання нормативно-правових, організаційно-управлінських та техніко-технологічних заходів, а також урахування реальних умов функціонування конкретного суду

Передбачається, що впровадження системного підходу до організації документообігу, вдосконалення внутрішніх регламентів роботи суду, підвищення рівня цифрової компетентності працівників апарату суду та раціональне використання можливостей автоматизованих систем сприятиме скороченню процесуальних строків, зменшенню навантаження на персонал,

підвищенню прозорості управлінських процесів і загальної ефективності судового адміністрування.

Структура магістерської роботи зумовлена метою, завданнями та логікою дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТООБІГУ В СИСТЕМІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ

1.1 Сутність, зміст і роль документообігу в діяльності судової влади

У сучасних умовах розбудови правової держави та цифровізації публічної влади забезпечення ефективного, прозорого та організованого функціонування судової системи є ключовим пріоритетом державної політики. Судова влада як самостійна гілка державної влади виконує функцію захисту прав і свобод людини та громадянина, забезпечення верховенства права й правової визначеності, що зумовлює підвищені вимоги до організації її внутрішніх процесів. У цьому контексті особливого значення набуває документообіг як інституційний механізм управління процесуальною та організаційною інформацією в судах.

Документообіг у судовій владі є не лише технічним або допоміжним процесом, а складним організаційно-правовим явищем, що забезпечує фіксацію, рух, обробку, використання та зберігання документів, пов’язаних із здійсненням правосуддя та управлінською діяльністю суду. Його належна організація виступає гарантом дотримання процесуальних строків, законності судових дій, доступу до правосуддя, публічності судового процесу та правової визначеності [3].

1. Сутність документообігу в судовій владі

У науковій літературі судовий документообіг розглядається як системоутворюючий елемент організації діяльності судів, що поєднує процесуальні, управлінські, інформаційні та технічні компоненти. У сучасних умовах цифровізації публічної влади документообіг набуває ознак інституційного механізму управління інформаційними потоками в судовій

системі, забезпечуючи узгодженість дій структурних підрозділів суду та взаємодію з учасниками судового процесу.

Узагальнення наукових підходів дозволяє стверджувати, що сутність судового документообігу полягає у формуванні впорядкованої системи руху юридично значущої інформації, яка забезпечує реалізацію процесуальних прав учасників судочинства, стабільність судової практики та ефективне функціонування судової влади загалом.

Сутність, зміст і функціональне значення документообігу, зокрема в умовах цифровізації судової влади, стали предметом дослідження як українських, так і зарубіжних науковців. У своїх працях вони розглядають документообіг як комплексне організаційно-правове явище, тісно пов’язане з реалізацією функцій судової влади та впровадженням електронного правосуддя.

Так, О. В. Ульяновська запропонувала дефініцію поняття «документообіг у судах», визначивши його як упорядковану систему руху документів, що охоплює процеси створення, обробки, використання, передавання та зберігання документів, які фіксують правові дії судових органів, та підкреслила його органічний зв’язок із процесуальними й управлінськими аспектами діяльності суду [61].

О. В. Шамрай у своїх дослідженнях проаналізувала впровадження електронного суду та Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС), розглядаючи судовий документообіг як складову цифрової трансформації судочинства, що забезпечує об’єктивність розподілу справ, скорочення строків обробки документів і підвищення рівня процесуальної дисципліни [65].

О. О. Вдовіна зосереджує увагу на організаційно-технологічних аспектах електронного документообігу в судах, підкреслюючи його роль у прискоренні судових процедур, мінімізації паперового документообігу та підвищенні прозорості судових процесів [14; 15].

У працях Н. В. Ільчишин судовий документообіг розглядається як інституційно врегульований потік юридично значущої інформації, що забезпечує реалізацію процесуальних прав учасників судочинства, доступ до правосуддя та функціональну стабільність судової системи в умовах розвитку e-justice [25].

Дослідники Т. Барабаш, І. Гуменюк, Л. Левицька, О. Муза обґрунтовують електронний документообіг як складову єдиної цифрової екосистеми правосуддя, в межах якої циркуляція судової інформації має бути безперервною, легітимною та захищеною [72].

Особливу увагу специфіці судового документообігу у кримінальному процесі приділяє А.-М Ю Ангеленюк, яка розглядає електронний документообіг як нову процесуальну форму, що виконує одночасно комунікативну та доказову функції й підвищує вимоги до юридичної значущості та достовірності документів [3].

З огляду на викладене, судовий документообіг у науковому дискурсі розглядається в міждисциплінарному полі, що охоплює правознавство, документознавство, інформаційне право, процесуальну теорію та електронне врядування.

2. Зміст документообігу в судовій владі

Зміст судового документообігу охоплює організаційно-правову, інформаційну та технічну складові системи обробки документів у межах судової діяльності. Він включає всі види документів, що супроводжують здійснення правосуддя, починаючи від реєстрації позовних заяв і процесуальних звернень та завершуючи архівацією судових рішень, а також відповідну інфраструктуру, що забезпечує їх обіг як у паперовій, так і в електронній формах.

У науковій літературі класичний зміст судового документообігу поділяється на кілька взаємопов’язаних компонентів. До них належать вхідна документація (позовні заяви, заяви, скарги, клопотання, звернення громадян), внутрішня документація (судові ухвали, протоколи судових засідань, службові записки, розпорядження), вихідна документація (судові рішення, офіційна

кореспонденція, повідомлення учасникам процесу), а також електронна документація, що подається та обробляється через Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему та засвідчується кваліфікованим електронним підписом [65].

Відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», електронні документи мають таку ж юридичну силу, як і паперові, за умови дотримання вимог щодо їх автентичності, цілісності та збереженості. Зазначений нормативно-правовий акт формує правове підґрунтя для повноцінного впровадження електронного документообігу в судовій владі України та забезпечує рівнозначність форм документування судових дій [50].

Операційне функціонування електронної складової судового документообігу регулюється Положенням про автоматизовану систему документообігу суду, яке визначає порядок створення, реєстрації, передачі, зберігання та архівації документів у межах Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. Цей акт також закріплює вимоги до криптографічного захисту інформації та використання електронного підпису, що гарантує процесуальну надійність і захищеність судових дій [47].

О. О. Вдовіна наголошує, що зміст судового документообігу в умовах цифровізації полягає в мінімізації паперових процедур, підвищенні оперативності обробки інформації та забезпеченні прозорості судових процесів, що безпосередньо впливає на ефективність діяльності судів і довіру до судової системи [14; 15].

На думку Н. В. Ільчишин, ключовим елементом змісту судового документообігу є не лише технічні чи формальні характеристики документів, а їх юридичне значення, оскільки саме належне документування забезпечує реалізацію процесуальних прав учасників судочинства незалежно від форми подання інформації У її працях судовий документообіг розглядається як інституційно врегульований потік юридично значущої інформації, що забезпечує стабільність і легітимність судової діяльності [24; 25].

Аналізуючи судову документацію у кримінальному процесі, А.-М. Ангеленюк підкреслює, що документи виконують одночасно комунікативну та доказову функції, що зумовлює підвищені вимоги до змісту електронного документообігу та його відповідності нормам кримінального процесуального права [3]. У цьому контексті кожен документ розглядається не лише як носій інформації, а як самостійний доказовий елемент, що відіграє ключову роль у процедурному контролі за дотриманням процесуальних гарантій.

Сучасні дослідники Т. Барабаш, І. Гуменюк, Л. Левицька, О. Муза визначають зміст судового документообігу як систему інформації, що надає правову легітимність діям суду через належне процесуальне документування. На їхню думку, документообіг забезпечує не лише фактичну фіксацію судових дій, а й юридичну визначеність правосуддя загалом [72].

У контексті цифрової трансформації правосуддя зазначені автори наголошують, що сучасна сутність судового документообігу полягає у формування єдиного цифрового інформаційного середовища, у межах якого циркуляція судової інформації є безперервною, легітимною та захищеною. Аналогічні підходи простежуються в дослідженнях, присвячених цифровізації судочинства та функціонуванню ЄСІТС як інфраструктурної основи електронного правосуддя [7; 16; 28; 30].

Отже, у концептуальному вимірі зміст судового документообігу становить багаторівневу систему юридичного, інформаційного та організаційного забезпечення діяльності судів. Його сутність полягає не лише в адмініструванні руху документів, а й у забезпеченні ефективної реалізації засад правової держави, зокрема доступу до правосуддя, верховенства права та юридичної визначеності, що узгоджується із загальнотеоретичними підходами до системності та впорядкованості управлінських процесів у публічному управлінні [24; 29; 55].

«Функціонування електронного судочинства слід розглядати як елемент доступу до правосуддя та складові верховенства права…» —де автор розкриває,

що електронне судочинство забезпечує ефективну взаємодію учасників процесу через цифрові засоби» [7, с, 10-16].

«Єдине інформаційне телекомунікаційна система, що складається з кількох підсистем, забезпечує електронний обмін документами між судами та учасниками процесу як основу цифрового документообігу» [20].

Як підкреслює Є. В. Зозуля, що трансформація судового документообігу в цифрову площину є важливим інструментом модернізації української судової системи, спрямованим на зміцнення незалежності суддів, підвищення доступу до правосуддя та на ближче я національної практики до міжнародних стандартів [22].

Таким чином, зміст судового документообігу є багатогранною категорією, що охоплює правову форму документів, структурну типологію судової документації, технічні механізми її обігу, нормативні засади функціонування, стандарти інформаційної безпеки та електронну інфраструктуру взаємодії судів з учасниками процесу.

3. Роль документообігу у судовій владі

Документообіг у судовій владі є базовим системоутворюючим елементом організації судової діяльності, який забезпечує реалізацію конституційних засад правової держави та ефективне функціонування механізму правосуддя. Його роль виходить далеко за межі технічного супроводу судових процесів і полягає у формуванні цілісного правового, організаційного та інформаційного середовища здійснення судочинства.

«Електронний документообіг у системі судочинство України виступає не як запобіжний технічний засіб, а як складова частина організація судової діяльності, що забезпечує операційність, достовірність і доступність садових документів усім учасникам процесу» [14 с.147-148].

«Електронне діловодство судовій системі України формує інформаційне середовище, яке забезпечує єдність доступу до документів, стандарти безпеки та інтеграцію всіх ланок судового процесу» [15 с. 82-83].

Передусім судовий документообіг виконує процесуально-гарантійну функцію, оскільки саме через систему документування забезпечується фіксація, впорядкування та контроль усіх стадій судового провадження. Належно організований документообіг створює умови для дотримання процесуальних строків, реалізації принципів змагальності, рівності сторін і доступу до правосуддя, а також для перевірюваності законності й обґрунтованості судових рішень. Процесуально-гарантійний характер судового документообігу як засобу фіксації стадій впровадження, контролю строків та забезпечення принципів змагальності й доступу до правосуддя обґрунтовують О. О. Вдовіна, О. В. Ульяновська, О. В. Шамрай та О. Ю. Дрозд [14; 61; 58; 19].

Важливою є також організаційно-управлінська роль документообігу, яка проявляється у забезпеченні узгодженості дій структурних підрозділів суду, раціональному розподілі навантаження між суддями та апаратом суду, а також у підтриманні стабільності внутрішніх управлінських процесів. Саме документообіг формує інформаційну основу для прийняття управлінських рішень у межах судової установи [14; 61; 58; 19].

В умовах цифрової трансформації публічної влади роль документообігу істотно посилюється за рахунок впровадження електронних технологій. Електронний документообіг сприяє підвищенню оперативності судочинства, мінімізації паперових процедур, зниженню ризиків втрати або спотворення інформації та забезпеченню прозорості судових процесів, на чому наголошують О. О. Вдовіна, О. В. Шамрай, О. В. Н. В. Ільчишин, Бринцев, Д. П. Богатчук та Н. М. Ясельська.

Як обґрунтовує О. В. Шамрай «використання сучасних технологій та інформатизація судової системи забезпечує вдосконалення судових процедур, підвищує якість надання послуг судами і … рівень довіри до судів» [66, с. 182].

О. О. Вдовіна наголошує, що ефективність судової діяльності значною мірою залежить від раціональної організації документообігу. На її думку, належно вибудувана система документообігу дозволяє уникнути дублювання

інформації, правових помилок і порушень процесуальної послідовності, що є необхідною умовою стабільності судової практики [14; 15].

Особливого значення набуває правофіксуюча роль документообігу. Н. В. Ільчишин підкреслює, що документообіг є інструментом юридичної фіксації судових дій, завдяки чому забезпечується не лише формальне відображення процесуальних рішень, а й реальна можливість захисту прав учасників судового провадження незалежно від форми подання інформації — паперової чи електронної [24].

На думку О. В. Бринцева впровадження електронного суду спрямоване на оптимізацію внутрішніх процесів діяльності суду, скорочення паперового документообігу, підвищення оперативності розгляду справ та забезпечення більшої відкритості та прозорості судочинства [9].

У наукових дослідженнях документообіг дедалі частіше розглядається як цифрової інфраструктури правосуддя, що забезпечує безперервність судових процесів, стандартизацію процедур, контроль якості судових рішень, відкритість судової діяльності та належний рівень інформаційної безпеки. Електронні системи документообігу формують єдине цифрове комунікаційне середовище взаємодії між судом і громадянами, що сприяє зростанню довіри суспільства до судової влади [7; 22].

У сфері кримінального судочинства роль документообігу набуває особливої ваги. А.-М. Ю. Ангеленюк зазначає, що судові документи в кримінальному процесі виконують не лише інформаційну, а й доказову функцію, виступаючи механізмом процесуального контролю за дотриманням прав і гарантій сторін кримінального провадження та забезпечуючи легітимність судової діяльності [3].

Т. М. Юзько, Ю. М. Тунік і В. М. Слуцька акцентують увагу на необхідності уніфікації та стандартизації судового документообігу в умовах цифрової трансформації судової системи. Науковці обґрунтовують, що узгодженість форм, шаблонів і алгоритмів обробки судових документів є

передумовою ефективного функціонування електронного правосуддя та юридичної визначеності судових процедур [70].

Юридичне значення документообігу в судовій владі закріплене в чинному законодавстві України. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» гарантує юридичну силу електронних документів і визначає вимоги до їх зберігання та автентифікації [50]. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» встановлює обов'язки судів щодо ведення процесуальної документації, відкритості судових рішень і збереження матеріалів справ [53]. Положення про автоматизовану систему документообігу суду регламентує технічні механізми організації документообігу, зокрема автоматизований розподіл справ, архівацію, захист інформації та електронну взаємодію з учасниками судового процесу [47; 48].

Отже, документообіг у судовій владі є не допоміжним, а фундаментальним інструментом забезпечення законності, ефективності, процесуальної стабільності та цифрової безпеки судочинства. В умовах цифровізації його роль постійно зростає, а системність, уніфікованість і належне нормативно-правове регулювання створюють передумови для подальшого розвитку електронного правосуддя та зміцнення довіри суспільства до судової влади в Україні.

1.2 Уточнення основних понять дослідження: «судова влада», «документ», «документообіг», «електронний документообіг», «модель», «оптимізація»

Наукове осмислення організації документообігу в судовій владі України набуває особливої актуальності в умовах цифровізації публічного управління, реформування судової системи та впровадження інновацій у сферу правосуддя. Вагомий внесок у дослідження базових понять у цій сфері зробили А.-М. Ю. Ангеленюк, Д. П. Богатчук, О. О. Вдовіна, В. Г. Воронкова, О. Ю. Дрозд, Н. В. Канюка, в а також автори навчального посібника з керування документаційними процесами М. В. Комова, А. М. Пелещишин, Т. М. Білущак, які розглядають

документообіг як системоутворюючий елемент організації діяльності судів та органів публічної влади загалом, що створює теоретичне підґрунтя для аналізу судового документообігу [3; 7; 16; 19; 24; 28; 29].

У наукових дослідженнях з проблематики публічного управління та адміністрування основна увага приділяється загальним питанням організації діяльності органів публічної влади, зокрема адміністративним та управлінським процедурам, що забезпечують реалізацію управлінських функцій. Такі підходи формують теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу процесів організації роботи, у тому числі в частині упорядкування документообігу та інформаційних потоків в органах публічної влади, що обґрунтовується у працях В. Б. Авер'янова, В. Я. Малиновського, Н. Р. Нижника, О. А. Машкова, О. Ю. Оболенського, [1; 38; 42; 43]. Водночас проблематику публічного управління як багатовимірного феномена, ролі публічної влади та держави, механізмів і технологій управлінської діяльності висловлюють також сучасні українські науковці, зокрема Т. І. Бутченко, О. В. Краснокутський, О. М. Приймак, Ю. О. Приймак, О. В. Заїка та В. В. Осадча [55].

У зв'язку з цим актуальним є чітке наукове та нормативне уточнення базових понять, що використовуються у сфері організації документообігу судової влади, зокрема: «судова влада», «документ», «документообіг», «електронний документообіг», «модель» та «оптимізація».

1. Поняття «судова влада»

Судова влада в Україні є самостійною гілкою державної влади, що здійснюється судами з метою реалізації правосуддя, забезпечення верховенства права та захисту прав і свобод людини. Відповідно до Конституції України (ст. 124) та Закону України «Про судоустрій і статус суддів» № 1402-VIII, судова влада функціонує на засадах незалежності, законності, гласності та процесуальної визначеності [34; 53].

У науковому контексті судова влада розглядається як складна організаційно-управлінська система, що охоплює суди різних інстанцій,

суддівський корпус, апарат суду, нормативно встановлені регламенти діяльності, інформаційні та документальні потоки. В умовах цифровізації до цієї системи також належать цифрова інфраструктура, автоматизовані системи документообігу та електронні сервіси правосуддя [11; 18; 19; 51].

Документообіг у межах судової системи забезпечує процесуальну фіксацію судових дій, організаційну координацію та прозорість діяльності суду. Вимоги до створення, реєстрації, обліку та зберігання судових документів визначаються Інструкцією з діловодства в місцевих та апеляційних судах України, а також Положенням про автоматизовану систему документообігу суду та Положенням про порядок функціонування окремих підсистем ЄСІТС [23; 45; 46; 47].

О. В. Ульяновська розглядає документообіг у судах як впорядковану систему управління процесуально значущою інформацією, що забезпечує ефективність діяльності суду та потребує належної організаційної регламентації [61].

Р. Ханнік-Постолітак підкреслює юридичну значущість електронного документа як засобу доказування за умови дотримання вимог щодо його оформлення та належного використання в судовому процесі [63].

На думку О. О. Вдовіної, нормативно-технічна база є визначальною передумовою ефективного функціонування електронного документообігу в судах [14].

О. В. Шамрай наголошує на ролі ЄСІТС як інструменту автоматизації організації документообігу та підвищення прозорості судових процедур [65]. У міждисциплінарному контексті А.-М. Ангелелюк акцентує увагу на процесуальній ролі документів та їх значенні для фіксації дій і формування доказової бази [3], а наукові підходи О. В. Краснокутського до управлінської впорядкованості та ціннісно-нормативної узгодженості діяльності державних інституцій створюють теоретичне підґрунтя для аналізу організації судового документообігу [55].

Отже, судова влада в контексті документообігу постає як цілісна організаційно-інформаційна система, у якій документи та документопотоки виконують юридичну, управлінську й доказову функції, а належна організація документообігу є необхідною умовою легітимної та ефективної роботи судів [3; 61; 26; 47].

2. Поняття «документ»

Документ є базовою одиницею функціонування судової влади як у процесуальному, так і в управлінському контексті. Саме через документи здійснюється фіксація судових дій, реалізація процесуальних прав учасників судочинства, організація внутрішньої діяльності суду та забезпечення юридичної визначеності правосуддя загалом.

Відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» № 851-IV, документ визначається як інформація, зафіксована на матеріальному носії або в електронній формі, що має встановлену форму та реквізити, необхідні для ідентифікації, і може бути використана як юридично значуща [50]. Зазначене визначення є універсальним і застосовується до всіх видів документів, що функціонують у системі судової влади.

У науковій літературі документ розглядається як носій інформації, що містить зафіксовані відомості та оформлюється відповідно до встановлених вимог з метою використання в управлінській і правовій діяльності [19]. Для судової системи документ набуває особливої ваги, оскільки він є не лише джерелом інформації, а й інструментом реалізації процесуальних норм та гарантій.

У судовій системі документ виконує низку ключових функцій, зокрема:

- доказову, оскільки процесуальні документи слугують засобом підтвердження та обґрунтування позицій сторін у суді [14];
- інформаційну, що полягає у збереженні та передачі юридично значущої інформації між учасниками судового процесу [62];

- управлінську, яка забезпечує внутрішню організацію роботи суду, координацію діяльності апарату суду та контроль за виконанням управлінських рішень, що узгоджується з науковими підходами до впорядкованості управлінських процесів у діяльності державних інституцій [1; 29; 43; 55];
- комунікативну, що реалізується через взаємодію суду з учасниками процесу, іншими органами державної влади та інституціями [7; 16; 35].

Нормативне регулювання створення, обігу та зберігання документів у судах здійснюється Законом України «Про судоустрій і статус суддів», Інструкцією з діловодства в місцевих та апеляційних судах України, а також підзаконними нормативними актами, що регламентують функціонування автоматизованих інформаційних систем суду [26; 48-51; 53]. У цих актах визначаються вимоги до оформлення, реєстрації, руху та архівування судових документів.

Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система, за підходом О. В. Шамрая, формує основу автоматизованої організації документопотоків у судовій системі та сприяє підвищенню прозорості, підзвітності й оперативності судових процедур [65]. Належна організація документообігу, за висновками О. О. Вдовіної та М. В. Комової, є необхідною умовою ефективного управління, забезпечення прозорості та результативності діяльності судів [14; 15; 29].

Таким чином, документ у судовій владі є не лише формальним носієм інформації, а ключовим елементом процесуального та управлінського механізму, від якості створення, оформлення та використання якого залежить законність, обґрунтованість і ефективність судочинства, що узгоджується із загальнотеоретичними підходами до впорядкованості управлінських процесів і функціонування державних інституцій [1; 38; 42; 55; 54].

3. Поняття «документообіг»

Поняття «документообіг» є одним із ключових у дослідженні організації роботи органів судової влади, оскільки саме через систему руху документів забезпечується реалізація процесуальних, управлінських та інформаційних функцій суду. Документообіг охоплює всі стадії життєвого циклу документа —

від його створення або надходження до суду до завершення виконання та передачі на архівне зберігання.

У загальнонауковому розумінні документообіг визначається як регламентований рух документів у процесі діяльності організації, що включає їх створення, реєстрацію, розподіл, виконання, контроль і зберігання [13; 28; 29]. У судовій владі документообіг має особливий правовий статус, оскільки пов'язаний із реалізацією правосуддя та безпосередньо впливає на дотримання процесуальних строків, законність судових дій і юридичну визначеність судових рішень [44; 49; 57].

У працях О. В. Ульяновської судовий документообіг розглядається як впорядкована система управління процесуально значущою інформацією, що забезпечує координацію діяльності суду та ефективну взаємодію між суддями, апаратом суду й учасниками судового процесу [61]. На думку дослідниці, саме належна організація руху документів створює умови для стабільного функціонування суду як інституції.

О. О. Вдовіна визначає документообіг у судах як організаційно-правовий механізм, що інтегрує правові норми, управлінські процедури та інформаційні технології з метою забезпечення своєчасного, повного й достовірного документування судової діяльності [14; 15]. Вона наголошує, що порушення встановленого порядку документообігу може призводити не лише до організаційних збоїв, а й до негативних правових наслідків.

У контексті судового адміністрування документообіг доцільно розглядати як складну багаторівневу систему, що включає:

- процесуальні документопотоки (матеріали судових справ, судові рішення, процесуальні документи);
- управлінські документопотоки (накази, розпорядження, службові записки, плани роботи);
- інформаційно-комунікаційні документопотоки (листи, запити, повідомлення, електронні звернення);

- архівні документопотоки, що забезпечують збереження судової документації, що узгоджується з науковими підходами до системності та впорядкованості управлінських процесів у діяльності державних інституцій [10; 43; 50].

Особливістю судового документообігу є його чітка нормативна регламентація. Порядок руху судових документів визначається Інструкцією з діловодства в місцевих та апеляційних судах України, Положенням про автоматизовану систему документообігу суду, а також актами, що регулюють функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи [26; 47; 48; 50; 53].

У наукових дослідженнях підкреслюється, що ефективність судового документообігу є визначальним чинником якості судового адміністрування. Зокрема, О. В. Шамрай зазначає, що автоматизація документообігу сприяє підвищенню прозорості судових процедур, об’єктивності розподілу справ і зменшенню впливу людського фактора на організацію судової діяльності [66].

Н. В. Ільчишин наголошує, що документообіг у судовій системі виконує функцію правової фіксації судових дій і рішень, що забезпечує реалізацію процесуальних прав учасників судочинства та можливість перевірки законності судових рішень [24; 25]. У цьому контексті документообіг виступає не лише технічним процесом, а й гарантією дотримання принципів верховенства права та юридичної визначеності.

У сфері кримінального судочинства, за спостереженнями А.-М. Ю. Ангеленюк, документообіг набуває особливої ваги, оскільки судові документи виконують не лише інформаційну, а й доказову функцію, слугуючи інструментом процесуального контролю за дотриманням прав і свобод Таким чином, документообіг у судовій владі слід розглядати як комплексну організаційно-правову систему, що поєднує нормативні вимоги, управлінські процедури та інформаційні технології. Його належна організація є необхідною умовою ефективного здійснення правосуддя, стабільності судової практики та довіри суспільства до судової влади, що узгоджується із загальнотеоретичними

підходами до впорядкованості управлінських процесів і функціонування державних інституцій [3; 11; 14; 29].

4. Поняття «електронний документообіг»

Електронний документообіг у судовій владі є результатом еволюції традиційних форм організації документальних процесів під впливом цифровізації публічного управління та розвитку електронного правосуддя. У сучасних наукових дослідженнях електронний документообіг розглядається не як технічне нововведення, а як системний інструмент трансформації організації діяльності судів, що безпосередньо впливає на ефективність, прозорість і доступність правосуддя [7; 9; 29; 30; 71].

У нормативно-правовому вимірі електронний документообіг визначається Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» № 851-IV як сукупність процесів створення, обробки, передавання, зберігання та використання електронних документів із дотриманням вимог щодо їх автентичності, цілісності та юридичної значущості [50]. Зазначене визначення є базовим для функціонування електронного документообігу в судовій системі та забезпечує рівнозначність паперової й електронної форм документування.

У науковій літературі електронний документообіг трактується як складна інформаційно-правова система, що інтегрує технічні, організаційні та правові елементи судової діяльності. Так, О. О. Вдовіна визначає електронний документообіг у судах як інструмент оптимізації процесуальних та управлінських процедур, що сприяє скороченню строків розгляду справ, мінімізації паперових процесів і підвищенню прозорості судової діяльності [15].

О. В. Ульяновська наголошує, що електронний документообіг є логічним етапом розвитку системи судового адміністрування та повинен розглядатися як системоутворюючий елемент організації роботи суду, а не як окремий технічний компонент [67]. На думку дослідниці, ефективність електронного документообігу залежить від чіткої нормативної регламентації, уніфікації документів і підготовки персоналу судів [61].

О. В. Шамрай у своїх працях акцентує увагу на ролі Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи як технологічної основи електронного документообігу. Вона зазначає, що впровадження ЄСІТС забезпечує автоматизований розподіл справ, електронну взаємодію з учасниками судового процесу, контроль процесуальних строків і підвищення рівня довіри до судової системи [65].

Н. В. Ільчишин розглядає електронний документообіг як складову концепції e-justice та підкреслює його значення для реалізації процесуальних прав учасників судочинства. На її думку, електронні документи за умови дотримання вимог до їх оформлення та використання забезпечують рівний доступ до правосуддя та сприяють усуненню бар'єрів між судом і громадянами [78].

А.-М. Ю Ангеленюк у своїх дослідженнях зосереджується на специфіці електронного документообігу в кримінальному процесі, наголошуючи, що електронні документи виконують не лише інформаційну, а й доказову функцію. Учений підкреслює, що використання електронних документів у кримінальному судочинстві потребує підвищених вимог до їх автентичності, збереженості та процесуальної допустимості [3].

Т. М. Юзько, Ю. М. Тунік і В. М. Слугоцька акцентують увагу на необхідності стандартизації електронного документообігу в судовій системі. Науковці зазначають, що відсутність єдиних підходів до формування електронних документів і процедур їх обігу ускладнює впровадження електронного правосуддя та знижує ефективність судового адміністрування [70].

У наукових дослідженнях з публічного управління електронізація управлінських процесів розглядається як чинник їх оптимізації та підвищення керованості діяльності державних інституцій. У цьому контексті наукові підходи О. В. Краснокутського, спрямовані на обґрунтування впорядкованості управлінських процесів і ролі правової свідомості в діяльності органів влади, створюють методологічне підґрунтя для аналізу впровадження електронного документообігу в судовій системі [55].

У працях вітчизняних та зарубіжних дослідників електронний документообіг у судовій системі також розглядається як ключовий елемент електронного врядування та цифрової трансформації правосуддя. Зокрема, Н. В. Канюка та А. В. Кожевнікова підкреслюють, що електронні документи за умови належної правової регламентації можуть повноцінно виконувати функції доказування та управління в судовому процесі [28; 30].

Разом з тим у науковій літературі наголошується, що ефективність електронного документообігу залежить не лише від технічного забезпечення судів, а й від організаційної готовності персоналу, рівня цифрової компетентності працівників апарату суду та узгодженості нормативно-правових актів, що регулюють електронне судочинство. Так, О. О. Вдовіна підкреслює роль цифрових систем діловодства для організації[роботи суду, тоді як Г. М. Шевцова-Водка відзначає важливість підготовки персоналу та нормативного врегулювання електронного правосуддя [15; 67].

Таким чином, електронний документообіг у судовій владі слід розглядати як комплексну інформаційно-правову систему, що забезпечує реалізацію принципів доступності, прозорості, оперативності та юридичної визначеності правосуддя. Його впровадження є необхідною умовою подальшої оптимізації організації роботи органів судової влади в умовах цифрової трансформації держави [3; 7; 28; 46].

5. Поняття «модель» в організації судового документообігу

У наукових дослідженнях, присвячених удосконаленню організації діяльності органів судової влади, поняття «модель» використовується для відображення узагальненого уявлення про структуру, функціонування та взаємозв’язки елементів системи документообігу. Модель дозволяє абстрагуватися від конкретних організаційних форм і зосередитися на ключових характеристиках документопотоків, механізмах їх руху та управління [38; 55; 55; 67].

У загальнонауковому розумінні модель розглядається як спрощене відображення об’єкта або процесу, що використовується для його аналізу, прогнозування та вдосконалення. У сфері судового адміністрування модель організації документообігу дає змогу виявити структурні елементи системи, визначити їх функціональне призначення та оцінити ефективність взаємодії між ними [13; 45; 59].

Важливим теоретичним аспектом аналізу організації діяльності судової влади є категорія правової свідомості. Як зазначає О. В. Краснокутський, правова свідомість перебуває у тісному взаємозв’язку з політичною свідомістю та виступає фундаментом формування ідеології державотворення, визначаючи практичні механізми реалізації державної влади. Рівень правової свідомості безпосередньо впливає на якість функціонування державних інституцій, зокрема через організацію управлінських процесів та дотримання встановлених процедур. [37].

У цьому контексті документообіг у судовій системі доцільно розглядати не лише як технічний або адміністративний процес, а як форму практичної реалізації правової ідеології держави. Ефективний, прозорий та стандартизований документообіг відображає високий рівень правової культури працівників суду, їхню орієнтацію на принципи законності, верховенства права та забезпечення прав людини. Відповідно, впровадження та розвиток електронного документообігу в судах України є складовою формування сучасної правової свідомості та підвищення інституційної спроможності судової влади.

О. В. Ульяновська розглядає модель судового документообігу як системоутворюючий елемент організації діяльності суду, який поєднує правові, організаційні та технологічні компоненти [54]. Вона зазначає, що побудова ефективної моделі документообігу неможлива без урахування нормативно-правового регулювання, специфіки судових процедур та рівня цифровізації суду.

У працях О. О. Вдовіної наголошується, що модель організації документообігу в суді має враховувати не лише формальний рух документів, а й реальні управлінські процеси, навантаження на працівників апарату суду та

особливості взаємодії між структурними підрозділами [14; 15]. Такий підхід дозволяє адаптувати модель до практичних умов діяльності конкретного суду.

З позицій системного підходу модель судового документообігу включає:

- нормативну складову (законодавчі та підзаконні акти);
- організаційну складову (структура суду, розподіл функцій);
- інформаційну складову (документопотоки, бази даних)
- технологічну складову (АСДС, ЄСІТС, електронні сервіси);
- кадрову складову (рівень підготовки персоналу) [23; 38; 47-48;; 54; 59; 77].

Таким чином, модель організації судового документообігу виступає інструментом наукового аналізу та практичного вдосконалення діяльності суду, що дозволяє виявляти проблемні аспекти, прогнозувати наслідки управлінських рішень і формувати напрями оптимізації документообігу в судовій владі України. Як зазначають І. Ф. Корж, О. О. Вдовіна, О.. В. Бринцев та нормативні джерела ефективна організація документообігу потребує законодавчого регулювання, практичних інструкцій та цифрових технологій [7; 13; 15; 26; 34; 36].

6. Поняття «оптимізація» в контексті організації судового документообігу

Поняття «оптимізація» є ключовим для даного дослідження, оскільки саме оптимізація визначає спрямованість заходів щодо вдосконалення організації документообігу в системі організації роботи органів судової влади. У загальнонауковому розумінні оптимізація трактується як цілеспрямований процес досягнення найкращого стану системи за заданими критеріями ефективності [34; 43].

У сфері публічного управління оптимізація розглядається як комплекс організаційних, управлінських і технологічних заходів, спрямованих на підвищення результативності діяльності органів влади за умов раціонального використання ресурсів [55; 60]. У судовій владі оптимізація має специфічний характер, оскільки повинна здійснюватися з урахуванням принципів незалежності суддів, процесуальної автономії та законності [58].

На думку М. В. Малиновського оптимізація діяльності забезпеченості управління полягає у впорядкуванні внутрішніх процесів, усуненні дублювання функцій, зменшенні надмірного навантаження на персонал і підвищенні ефективності управлінських рішень [38]. У цьому контексті оптимізація документообігу розглядається як один із ключових напрямів удосконалення організації роботи суду.

О. О. Вдовіна підкреслює, що оптимізація судового документообігу передбачає поєднання нормативно-правових, організаційних і техніко-технологічних заходів, спрямованих на забезпечення своєчасності, повноти та достовірності документування судової діяльності [14; 15]. Дослідниця наголошує, що оптимізація не зводиться лише до впровадження електронних систем, а потребує комплексного підходу.

Н. В. Ільчишин розглядає оптимізацію документообігу в судовій владі як умову реалізації принципів доступності та ефективності правосуддя, зазначаючи, що нераціональна організація документопотоків може призводити до порушення процесуальних строків і зниження довіри до судової системи [24].

У наукових працях наголошується, що оптимізація судового документообігу повинна ґрунтуватися на таких засадах:

- системності та послідовності змін;
- нормативної визначеності процедур;
- уніфікації та стандартизації документів;
- використання цифрових технологій;
- підвищення професійної компетентності працівників апарату суду [4; 9; 61; 63].

Таким чином, оптимізація організації судового документообігу є цілеспрямованим процесом удосконалення системи документальних процесів, спрямованим на підвищення ефективності судового адміністрування, забезпечення процесуальної визначеності та створення умов для стабільного функціонування судової влади в умовах цифрової трансформації держави [2; 14; 24; 38; 55].

1.3. Принципи та методи дослідження організації документообігу в органах судової влади

Документообіг у судовій системі України є ключовим елементом ефективного функціонування правосуддя, оскільки саме через систему руху документів забезпечується реалізація процесуальних повноважень суду, організація діяльності судового апарату, взаємодія з учасниками судового процесу та іншими органами публічної влади. Його організація охоплює не лише технічні та інформаційні складові, а й правове регулювання, управлінські підходи та сучасні інформаційно-технологічні рішення

В умовах цифровізації державного управління та реалізації судової реформи проблема науково обґрунтованої організації документообігу в органах судової влади набуває особливої актуальності, оскільки від її ефективності залежить рівень доступу до правосуддя, прозорість судових процедур, дотримання процесуальних строків і правова визначеність.

1. Принципи організації документообігу в судовій владі

Організація документообігу в органах судової влади ґрунтується на системі загально-правових, організаційних та інформаційно-технологічних принципів, дотримання яких забезпечує ефективність функціонування судової системи та визначає напрями її оптимізації в умовах цифровізації, що підтверджується науковими підходами М. В. Комової, В. І. Саранюк, І. Ф. Корж, О. В. Ульяновської, а також Т. М. Юзько, Ю. М. Туніка та В. М. Слугоцької [38; 51; 54; 65].

- Принцип законності

Принцип законності є базовим для організації документообігу в судовій владі та передбачає відповідність усіх документних процесів вимогам Конституції України, законів України «Про судоустрій і статус суддів», «Про електронні документи та електронний документообіг», процесуальних кодексів, а також підзаконних актів у сфері діловодства [23; 30; 50; 53].

На думку О. В. Ульяновської, дотримання законності в організації документообігу забезпечує юридичну значущість судових документів, унеможливлює порушення процесуальних строків та сприяє стабільності судових рішень [61].

О. О. Вдовіна підкреслює, що законність електронного документообігу безпосередньо залежить від нормативно-технічної регламентації та є передумовою довіри до електронного суду [14; 15].

- Принцип системності

Принцип системності означає розгляд документообігу як цілісної організаційно-інформаційної системи, що інтегрує документні потоки, управлінські процедури, автоматизовані підсистеми та учасників судового процесу. Документообіг у цьому контексті функціонує не ізольовано, а у взаємозв’язку з ЄСІТС, АСДС, внутрішніми регламентами суду та процесуальними механізмами [16; 18; 47; 48].

О. В. Шамрай зазначає, що системний підхід до організації документообігу забезпечує узгодженість дій суддів і працівників апарату суду та сприяє зменшенню організаційних ризиків [65].

- Принцип оперативності та контрольованості

Цей принцип передбачає забезпечення своєчасного руху судових документів, ефективного обліку, контролю виконання та дотримання встановлених процесуальних строків. Реалізація принципу оперативності є особливо важливою в умовах високого навантаження на суди та обмежених ресурсів [18; 23].

Н. В. Ільчишин підкреслює, що електронний документообіг значно підвищує оперативність судових процедур, водночас створюючи умови для посиленого контролю за діями учасників процесу [24].

О. О. Вдовіна зазначає, що контрольованість документних процесів дозволяє уникнути втрати документів, дублювання інформації та процесуальних помилок [14; 15].

- Принцип стандартизації та уніфікації

Принцип стандартизації передбачає уніфікацію форм судових документів, реквізитів, процедур їх оформлення та обробки, що є необхідною умовою функціонування електронного документообігу. Стандартизація сприяє автоматизованій обробці інформації, сумісності підсистем і прозорості судових процедур, що обґрунтовується у працях Т. М. Юзько, Ю. М. Туніка, В. М. Слугоцької та О. В. Шамрай [65; 59].

Т. М. Юзько, Ю. М. Тунік та В. М. Слугоцька наголошують, що відсутність уніфікованих стандартів унеможливлює повноцінну цифрову трансформацію судової системи та знижує ефективність електронного суду [70].

- Принцип безперервності, надійності та інформаційної безпеки

Принцип безперервності полягає у забезпеченні стабільного функціонування документообігу незалежно від зовнішніх і внутрішніх факторів, а принцип безпеки — у захисті документної інформації від несанкціонованого доступу, втрати або спотворення, що відображено в наукових підходах О. О. Вдовіної, О. В. Шамрай та Н.В. Ільчишина [14; 24; 58].

Ю.С. Павлова акцентує увагу на юридичній значущості електронного документа як засобу доказування за умови дотримання вимог до його автентичності та цілісності [44].

А.-М. Ю. Ангеленюк підкреслює роль документообігу в забезпеченні процесуальних гарантій, зокрема в кримінальному провадженні [3].

- Принцип відкритості та доступності

Документообіг у судовій владі має забезпечувати відкритість судової інформації та доступ учасників процесу до документів у межах, визначених законом, що, на думку Н.В. Ільчишина, є необхідною умовою формування довіри суспільства до судової системи та відповідає засадам електронного правосуддя (e-justice) [24; 77].

Заїка О. В. у своїй праці з електронного управління та цифрового розвитку підкреслює значення інформаційних технологій для забезпечення стабільності та безпеки процесів документообігу в цифровому середовищі [55].

Таким чином, принципи організації документообігу в судовій владі утворюють взаємопов’язану систему, що поєднує правові, управлінські та технологічні засади функціонування суду. Їх дотримання створює передумови для ефективної реалізації електронного судочинства, оптимізації внутрішніх процедур та підвищення якості правосуддя в Україні [38; 44; 47; 58; 61].

2. Методи дослідження організації документообігу

Дослідження організації документообігу в органах судової влади потребує застосування комплексу загальнонаукових і спеціальних методів, що дозволяють всебічно проаналізувати правові, організаційні та технологічні аспекти функціонування судового документообігу. Використання поєднання різних методів забезпечує наукову обґрунтованість результатів дослідження та дозволяє сформувати цілісне уявлення про процеси оптимізації документообігу в судах [1; 4; 47; 54].

У межах дослідження застосовано такі основні методи:

- Нормативно-правовий аналіз

Нормативно-правовий аналіз використовується для вивчення законодавчої та підзаконної бази, що регламентує організацію документообігу в судах. Зокрема, проаналізовано положення Конституції України, законів України «Про судоустрій і статус суддів», «Про електронні документи та електронний документообіг», процесуальних кодексів, Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України, а також положення про функціонування ЄСІТС та АСДС [23; 30; 47; 48; 49; 53].

Як зазначає О. В. Ульяновська, нормативно-правове регулювання є базовою передумовою впорядкованого та легітимного функціонування судового документообігу [61].

О. О. Вдовіна наголошує, що саме чітка правова регламентація дозволяє забезпечити юридичну силу електронних документів та їх повноцінне використання в судовому процесі [14; 15].

- Системний підхід

Системний підхід застосовується для розгляду документообігу як складової системи публічного управління та судового адміністрування, що обґрунтовується у наукових працях Т.І. Бутченка, В.І. Малиновського. У цьому контексті документообіг розглядається як сукупність взаємопов'язаних елементів — документних потоків, організаційних процедур, автоматизованих систем, суб'єктів судової діяльності та нормативних регламентів [10; 38].

На думку О. В. Ульяновської, системний підхід сприяє ідентифікації неузгодженостей в організації діяльності судів та формуванню обґрунтованих напрямів удосконалення управлінських процесів [61].

О. В. Шамрай зазначає, що інтеграція документообігу з ЄСІТС формує єдине інформаційне середовище судової влади [65].

- Функціональний аналіз

Функціональний аналіз використовується для дослідження ролі та призначення документообігу в реалізації процесуальних і управлінських функцій суду. У межах цього методу аналізується розподіл функцій між суддями, працівниками апарату суду та автоматизованими системами у процесах створення, обробки, зберігання та використання документів [21; 46; 47].

На думку Н. В. Ільчишиної, функціональний підхід дозволяє оцінити вплив електронного документообігу на забезпечення процесуальних прав учасників судового провадження [16; 17].

О. О. Вдовіна вказує, що функціональний аналіз є ефективним інструментом виявлення дублювання операцій та організаційних неузгодженостей [15].

- Порівняльно-правовий метод

Порівняльно-правовий метод застосовується для зіставлення національних підходів до організації судового документообігу із зарубіжним досвідом цифровізації судочинства та впровадження e-justice. Це дозволяє визначити загальні тенденції розвитку електронного суду та адаптувати кращі практики до українських реалій [7; 20; 21].

Т. Барабаш, І. Гуменюк, Л. Левицька та О. Муза наголошують, що міжнародний досвід цифрової трансформації правосуддя є важливим орієнтиром для вдосконалення національної системи судового документообігу [72].

- Емпіричні узагальнення та аналітичний метод

Емпіричні узагальнення ґрунтуються на аналізі наукових публікацій, практики функціонування судів, а також висновків дослідників щодо цифровізації та електронного суду. Цей метод використовується як аналітична база для формулювання рекомендацій щодо оптимізації документообігу в органах судової влади [18; 28;29].

А.-М. Ю. Ангеленюк підкреслює, що емпіричний аналіз дозволяє оцінити реальний вплив електронного документообігу на дотримання процесуальних гарантій [3].

Таким чином, поєднання нормативно-правового аналізу, системного, функціонального, порівняльно-правового та емпіричного методів забезпечує комплексний характер дослідження організації документообігу в органах судової влади. Використання зазначених методів дозволяє не лише теоретично осмислити проблематику, а й сформувати практичні рекомендації щодо оптимізації судового документообігу в умовах цифрової трансформації [1; 9; 18; 24; 28].

3. Сучасні аспекти організації електронного документообігу

За останні роки особливого значення набув електронний документообіг як основа цифрової трансформації судової влади. ЄСІТС стала базовою платформою для електронного обміну процесуальними документами та судового адміністрування [20; 58].

АСДС забезпечує автоматизований розподіл справ, реєстрацію документів і контроль за їх виконанням, що зменшує вплив людського фактора та підвищує об’єктивність судових процедур [47].

Водночас науковці вказують на наявність проблем, серед яких: відсутність єдиної термінології, недостатній рівень цифрової компетентності персоналу, потреба в технічній модернізації судів [65].

Організація документообігу в органах судової влади розглядається як складний управлінський процес, що потребує постійного вдосконалення, дотримання нормативних вимог і впровадження інноваційних технологій. Розвиток електронного документообігу сприяє підвищенню ефективності судової системи та прозорості судочинства [24; 25].

У першому розділі магістерської роботи сформовано методологічне підґрунтя дослідження оптимізації документообігу в системі організації роботи органів судової влади України. Проведений аналіз дозволив визначити науково-теоретичні підходи, категоріальний апарат та принципи, що забезпечують комплексне й системне вивчення зазначеної проблематики.

У ході дослідження уточнено сутність ключових понять «документообіг», «судовий документообіг», «електронний документообіг», «оптимізація» та «організація роботи органів судової влади», що дало змогу розглядати документообіг не лише як технічний процес обробки документів, а як важливий управлінський інструмент забезпечення ефективності судової діяльності. Обґрунтовано, що оптимізація документообігу передбачає цілеспрямоване вдосконалення процедур, інструментів і механізмів роботи з документами з урахуванням вимог законності, результативності та ресурсної доцільності.

Визначено, що методологічну основу дослідження становить поєднання загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, зокрема аналізу та синтезу, індукції та дедукції, системного, структурно-функціонального, порівняльно-правового, формально-юридичного та праксеологічного підходів. Застосування зазначених методів дозволило комплексно дослідити організацію документообігу в судових органах, виявити її структурні елементи, взаємозв’язки та напрями вдосконалення.

У межах розділу обґрунтовано принципи організації та оптимізації документообігу в органах судової влади, серед яких ключовими визначено принципи законності, системності, безперервності, своєчасності, прозорості, інформаційної безпеки та орієнтації на результат. Доведено, що дотримання

зазначених принципів є необхідною передумовою ефективного функціонування судової системи та забезпечення належної якості управлінських процесів.

Узагальнення наукових підходів вітчизняних і зарубіжних дослідників дозволило сформувати концептуальне бачення оптимізації документообігу як складової модернізації організації роботи органів судової влади в умовах цифровізації та євроінтеграційних процесів. Наголошено, що методологічна чіткість і наукова обґрунтованість є необхідними умовами переходу від теоретичного осмислення проблеми до її практичного вирішення.

Таким чином, сформоване теоретичне підґрунтя дозволяє зробити такі узагальнення:

1. Документообіг у судовій владі є ключовим елементом забезпечення ефективної та прозорої діяльності судових установ, виконуючи функції комунікації, фіксації правових процесів, збереження інформації та забезпечення правової визначеності.
2. Чітке розмежування понять «судова влада», «документ», «документообіг», «електронний документообіг», «модель», «оптимізація» формує теоретичний фундамент для подальших прикладних досліджень і дозволяє уникнути змістових неточностей.
3. Оптимізація документообігу передбачає не лише автоматизацію, а й раціоналізацію процесів створення, обробки, зберігання та передачі документів з метою підвищення ефективності діяльності судових органів, зниження навантаження на працівників та покращення доступу до правосуддя.
4. Застосування системного, функціонального, структурного, порівняльного та інформаційного підходів забезпечує наукову обґрунтованість і практичну значущість дослідження.
5. Умови цифрової трансформації вимагають переосмислення традиційних підходів до документообігу, оскільки впровадження електронних технологій відкриває нові можливості для ефективності та прозорості, водночас потребуючи вирішення правових, організаційних і технічних викликів.

РОЗДІЛ 2
ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТООБІГУ В СИСТЕМІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ

2.1. Нормативно-правові засади документообігу в системі організації роботи органів судової влади

У сучасних умовах реформування судової влади України, цифрової трансформації публічного управління та зростання суспільного запиту на прозоре й ефективне правосуддя особливої актуальності набуває проблема належної організації документообігу в судах. Документообіг у діяльності органів судової влади виступає не лише технічною складовою управлінських процесів, а й ключовим елементом процесуального механізму здійснення правосуддя, що забезпечує юридичну визначеність, послідовність та легітимність судових дій [18; 20].

Саме через систему судових документів реалізуються конституційні права громадян на судовий захист, фіксуються процесуальні дії учасників судового провадження, оформлюються судові рішення та забезпечується контроль за їх виконанням. У цьому контексті документообіг виконує функцію своєрідної «процесуальної пам’яті» судової влади, що дозволяє гарантувати дотримання принципів верховенства права, законності, доступності правосуддя та правової визначеності [56; 70].

Оптимізація організації роботи органів судової влади безпосередньо пов’язана з удосконаленням нормативно-правових засад документообігу. Особливе значення в цьому процесі має впровадження електронних документів, автоматизованих систем обробки інформації та функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС), що забезпечує інтеграцію

процесуальних і управлінських документних потоків у єдине цифрове середовище [18; 20; 58].

Актуальність зазначеної проблематики підтверджується значною кількістю наукових досліджень українських учених, у яких документообіг у судах розглядається як складова судового адміністрування, елемент цифрового правосуддя та інструмент підвищення ефективності судової діяльності. У працях сучасних дослідників аналізуються як нормативні засади електронного документообігу, так і організаційні та технологічні аспекти його впровадження в діяльність судів [7; 14; 15; 72].

1. Поняття та значення документообігу в діяльності органів судової влади

У науковій доктрині документообіг традиційно розглядається як впорядкований і регламентований процес створення, реєстрації, руху, обробки, зберігання та використання документів у межах певної організаційної системи. Такий підхід дозволяє трактувати документообіг не лише як технічну процедуру, а як важливий елемент управління інформаційними потоками [67].

О. В. Бринцев визначає документ як основний носій управлінської та правової інформації, що забезпечує безперервність і стабільність діяльності органів влади. У цьому контексті документ виступає не лише джерелом інформації, а й засобом фіксації управлінських рішень та правових наслідків [9].

У судовій сфері зазначена характеристика набуває особливого значення, оскільки кожний судовий документ має юридичну силу, процесуальне значення та безпосередньо впливає на права й обов’язки учасників судового процесу [56]. Саме тому судовий документообіг характеризується підвищеними вимогами до точності, повноти, своєчасності та захищеності інформації.

Порушення встановленого порядку руху судових документів може призвести не лише до організаційних збоїв у діяльності суду, а й до негативних процесуальних наслідків, зокрема порушення строків розгляду справ, ускладнення доступу до правосуддя або виникнення сумнівів щодо законності судових рішень [61; 87].

О. В. Ульяновська підкреслює, що документообіг у судах доцільно розглядати як цілісну систему управління процесуальною інформацією, яка поєднує організаційні, правові та технологічні елементи. Така система забезпечує узгодженість дій апарату суду, суддів і учасників процесу, а також створює умови для ефективної реалізації функцій судової влади [61].

0. Конституційні та законодавчі засади судового документообігу

Нормативно-правове регулювання документообігу в органах судової влади України має багаторівневий і комплексний характер. Його фундамент закладено в Конституції України, яка визначає судову владу як самостійну гілку державної влади та закріплює базові принципи її функціонування, зокрема верховенство права, законність, доступ до правосуддя, рівність усіх перед законом і судом, а також незалежність суддів [34].

Реалізація зазначених принципів є неможливою без належного документального оформлення судової діяльності, оскільки саме через систему судових документів фіксуються процесуальні дії, оформлюються судові рішення, здійснюється контроль за їх виконанням та забезпечується правова визначеність судового процесу. Документообіг у цьому контексті виступає не лише технічним інструментом, а й важливою складовою механізму забезпечення ефективного правосуддя.

Ключовим законодавчим актом, що визначає організаційні засади функціонування судової системи, є Закон України «Про судоустрій і статус суддів». Цей закон регламентує структуру судової влади, правовий статус суддів і працівників апарату суду, а також покладає на Державну судову адміністрацію України повноваження щодо організаційного забезпечення діяльності судів, зокрема в частині ведення судового діловодства та організації документообігу [18; 52]. Таким чином, документообіг виступає складовою організаційного механізму реалізації судової влади, забезпечуючи упорядкованість, безперервність і процесуальну визначеність судової діяльності, а також

створюючи належні умови для ефективного функціонування судових установ і здійснення правосуддя [14; 53].

Особливого значення в умовах цифрової трансформації судочинства набуває Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг», який закріплює принцип юридичної рівності електронних і паперових документів, визначає вимоги до їх створення, зберігання та використання, а також формує правові передумови для впровадження електронного судочинства [50]. Норми цього закону забезпечують можливість використання електронних документів як повноцінних процесуальних і управлінських інструментів у діяльності судів, що сприяє підвищенню оперативності, прозорості та доступності правосуддя.

Норми процесуального законодавства, що регламентує порядок здійснення судочинства, та спеціальних законів у сфері електронних документів формує цілісну нормативну основу для переходу судів до сучасних моделей управління документними потоками [14; 15; 58]. Такий підхід дозволяє забезпечити узгодженість правових, організаційних та технологічних елементів судового документообігу, створюючи умови для ефективного функціонування судової системи в умовах цифровізації. Завдяки цьому можливо не лише оптимізувати процес обробки, зберігання та передачі судових документів, а й підвищити прозорість та доступність правосуддя для громадян.

Крім того, інтеграція електронних технологій у документообіг судів сприяє зменшенню бюрократичних процедур, скороченню часу розгляду справ та підвищенню оперативності судових рішень. Водночас нормативне забезпечення електронного документообігу гарантує захист конфіденційної інформації, прав учасників процесу та дотримання принципів законності й процесуальної справедливості.

Таким чином, поєднання процесуального та спеціального законодавства створює фундамент для формування сучасної, ефективної та безпечної системи судового документообігу, що відповідає актуальним викликам цифрової трансформації публічного управління. Зазначений підхід узгоджується з

положеннями Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України № 526-р, якою передбачено впровадження цифрових технологій та підвищення ефективності документообігу в органах публічного управління [54].

0. Підзаконне нормативне регулювання та роль ЄСІТС

Практична організація документообігу в судах України детально регламентується системою підзаконних нормативно-правових актів, які конкретизують положення законів та забезпечують їх реалізацію в повсякденній діяльності судових установ. Ключове місце серед таких актів посідає Інструкція з діловодства в місцевих та апеляційних судах України, яка встановлює єдині правила створення, реєстрації, обліку, руху, зберігання та архівування судових документів на всіх етапах їх життєвого циклу [23].

Інструкція з діловодства визначає не лише технічні аспекти роботи з документами, а й організаційні процедури, що забезпечують ефективну взаємодію між структурними підрозділами суду, чітке розмежування відповідальності працівників апарату суду та належний контроль за дотриманням процесуальних строків. Такий підхід сприяє уникненню дублювання дій, скороченню часу обробки судових справ і підвищенню оперативності ухвалення судових рішень [23].

Важливим елементом оптимізації управлінських процесів у судовій системі є Положення про автоматизовану систему документообігу суду (АСДС), яке визначає порядок функціонування автоматизованих процесів реєстрації документів, розподілу судових справ між суддями, контролю за строками їх розгляду та рухом документів, а також спрямоване на мінімізацію впливу людського фактора на організацію судової діяльності [2; 47]. Використання АСДС сприяє підвищенню об’єктивності, прозорості та ефективності судового документообігу.

Подальший розвиток автоматизованих документних процесів у судах безпосередньо пов’язаний із впровадженням Єдиної судової інформаційно-

телекомунікаційної системи (ЄСІТС), яка забезпечує інтеграцію процесуальних, організаційних та управлінських документних потоків у єдине цифрове середовище [59]. Функціонування ЄСІТС дозволяє здійснювати централізований контроль за станом судових справ, відстежувати рух документів між судами та структурними підрозділами, а також створює умови для прозорої взаємодії судової системи з учасниками судового процесу та громадськістю через електронні сервіси доступу до інформації.

О.В. Шамрай розглядає ЄСІТС як основу автоматизованої організації документообігу в судовій системі України, підкреслюючи її значення для підвищення прозорості судових процедур, доступності правосуддя та ефективності діяльності судів [58]. Подібної позиції дотримуються Т. Барабаш, І. Гуменюк, Л. Левитська, О. Муза, які зазначаюит, що цифрові інструменти є ключовим чинником модернізації судової інфраструктури та необхідною умовою оптимізації організації судової влади [68; 69].

Крім того, впровадження цифрових систем судового документообігу забезпечує можливість інтеграції судової інформації з іншими державними реєстрами та інформаційними системами, що є важливим кроком у формуванні єдиного інформаційного простору публічного управління. Це дозволяє підвищити швидкість обміну даними, мінімізувати ризики помилок під час обробки документів та забезпечити більш точне й своєчасне виконання судових рішень.

0. Наукові підходи до оптимізації судового документообігу

Проблеми оптимізації організації документообігу в судовій владі України активно досліджуються сучасними українськими науковцями, які розглядають документообіг як системоутворюючий елемент судового адміністрування.

Д. П. Богатчук у своїх працях зазначає, що електронне правосуддя є логічним етапом розвитку судової системи та передбачає глибоку трансформацію традиційних документних процесів, зокрема шляхом переходу від паперових до цифрових форм обігу інформації [7; 8]. Вона підкреслює, що електронні документи не лише пришвидшують судові процеси, а й забезпечують

їхню прозорість, зменшують корупційні ризики та підвищують довіру громадськості до судової системи.

Н. В. Ільчишин звертає увагу на зміну правової природи судової документації в умовах цифрового середовища та підкреслює необхідність адаптації традиційних правових підходів до нових технологічних реалій [24; 25]. Науковиця зазначає, що цифровізація вимагає перегляду існуючих процесуальних норм, впровадження електронного підпису, стандартизації форматів документів та забезпечення безпеки їх зберігання.

Ю. С. Павлова аналізує електронний документ як засіб доказування у судовому процесі та підкреслює, що дотримання вимог до його створення, автентичності й збереження є передумовою забезпечення процесуальної легітимності електронного документообігу [44]. Це особливо важливо в умовах, коли цифрові документи стають основним джерелом доказів у судових справах.

І. Ф. Корж і В. Б. Авер'янов розглядають документообіг як складову ефективності діяльності органів влади, що повною мірою стосується і судової системи. На їхню думку, оптимізація документних процедур сприяє підвищенню керованості, прозорості та результативності діяльності державних інституцій [1, 32]. Вони підкреслюють, що вдосконалення документообігу не обмежується лише технічними аспектами, а потребує комплексного підходу, що охоплює правові, організаційні та технологічні зміни.

Сучасні наукові дослідження також звертають увагу на важливість моніторингу та оцінки ефективності документообігу, зокрема шляхом впровадження аналітичних інструментів та систем контролю якості обробки документів. Такі механізми дозволяють оперативно виявляти вузькі місця, оптимізувати процеси та прогнозувати потреби у ресурсах для забезпечення безперебійного функціонування судових органів [2].

Узагальнюючи наукові підходи, можна стверджувати, що нормативно-правові засади документообігу в системі організації роботи органів судової влади України становлять складну й багаторівневу систему, яка охоплює

конституційні норми, закони, процесуальні кодекси, підзаконні нормативні акти та правозастосовну практику [2; 8; 34; 12; 17-18; 20-21; 47-51]. Аналіз наукових джерел свідчить, що сучасний етап розвитку судової влади характеризується переходом від традиційних паперових форм документообігу до цифрових та автоматизованих систем [14; 15; 24; 25; 28; 71; 72].

Особливу увагу приділяють уніфікації процедур документообігу у судах різних інстанцій, що передбачає стандартизацію форм, методів реєстрації та руху документів, а також створення єдиних електронних шаблонів та довідників. Це забезпечує узгодженість дій між судами, прискорює обмін інформацією та зменшує ймовірність помилок у процесі обробки судових справ.

Практична ефективність організації документообігу в суді значною мірою залежить від рівня правової свідомості та правової культури працівників апарату суду. Як зазначає О. В. Краснокутський, саме правова свідомість визначає ставлення суб’єктів владних повноважень до виконання нормативно закріплених процедур та стандартів діяльності [37]. У діяльності суду це проявляється через дотримання встановлених правил реєстрації, обробки, зберігання та передачі процесуальних документів, а також через готовність персоналу до впровадження електронних інструментів документообігу. Таким чином, удосконалення електронного документообігу в суді потребує не лише технічних рішень, а й системної роботи з підвищення правової культури та професійної відповідальності працівників судової установи.

Оптимізація судового управління неможлива без подальшого вдосконалення нормативного регулювання електронного документообігу, розвитку ЄСІТС та інтеграції автоматизованих систем у роботу всіх судових установ. Реалізація цих завдань сприятиме підвищенню ефективності правосуддя, забезпеченню доступу до суду та зміцненню довіри суспільства до судової влади України [18; 29; 71].

2.2 Технічна та цифрова інфраструктура як чинники оптимізації судового документообігу

1. Сутність судового документообігу в умовах цифровізації

Цифрова трансформація судової системи України суттєво змінює традиційне розуміння судового документообігу. Документ перестає бути виключно носієм інформації у паперовій формі та трансформується в цифровий актив, що виконує юридичну, доказову та процесуальну функції у межах судового провадження. Така трансформація обумовлює формування нової моделі управління документними потоками, заснованої на використанні інформаційно-комунікаційних технологій [2; 7; 14; 68].

О. В. Ульяновська визначає судовий документообіг як цілісну систему управління процесуальною інформацією, в межах якої документи мають юридичну силу, фіксують процесуальні дії суду та породжують відповідні правові наслідки [54]. У цьому контексті позиція О. В. Заїки є методологічно значущою для аналізу судового документообігу, оскільки авторка розглядає цифровізацію як елемент загальної трансформації публічного адміністрування та чинник підвищення ефективності функціонування органів державної влади [18].

Нормативним підґрунтям цифрового документообігу виступає Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг», який закріплює можливість створення, зберігання та обміну юридично значущими документами в електронній формі та встановлює принцип їх юридичної рівності з паперовими документами [47].

2. Технічна інфраструктура: базові засоби та АСДС

Ефективна організація судового документообігу є неможливою без належно розвиненої технічної інфраструктури, що охоплює серверне обладнання, комп’ютерні робочі місця, засоби кваліфікованого електронного підпису, захищені канали зв’язку та системи резервного копіювання даних. Саме ці елементи забезпечують безперервність, стабільність та безпеку обігу судових документів [5;14; 21].

Ключовим інструментом технічної оптимізації є Автоматизована система документообігу суду (АСДС), яка здійснює реєстрацію, облік, контроль руху документів та автоматизований розподіл судових справ між суддями. Функціонування АСДС регламентується Положенням про автоматизовану систему документообігу суду АСДС [14; 15]. Положення про автоматизовану систему документообігу суду (АСДС) регламентує порядок реєстрації, обробки, зберігання та руху документів у судах. АСДС забезпечує електронну реєстрацію документів, контроль строків розгляду справ, автоматичний розподіл справ між суддями та інтеграцію з іншими інформаційними системами, включно з ЄСІТС. Система мінімізує вплив людського фактора, підвищує точність і оперативність документообігу, а також гарантує безпеку інформації. Таким чином, АСДС виступає ключовим елементом технічної інфраструктури та основою цифровізації судового документообігу АСДС [44].

І. Ф. Корж підкреслює, що впорядкований та стандартизований документообіг у судових та державних установах сприяє зменшенню впливу суб'єктивних факторів на організаційні процеси та забезпечує прозорість і передбачуваність процедур [36].

Подібний підхід підтримується й у сучасних науково-методичних розробках з публічного управління, зокрема у навчальному посібнику за редакцією Т. І. Бутченка, де розглядається як системоутворюючий елемент управлінської діяльності, що забезпечує стабільність функціонування органів публічної влади, прозорість управлінських рішень та підзвітність посадових осіб [55]. У цьому контексті ефективна організація документообігу в судовій системі виступає необхідною умовою реалізації принципів належного публічного управління та підвищення інституційної спроможності судової влади.

3. Цифрова інфраструктура: ЄСІТС та «Електронний суд»

Центральним елементом цифрового середовища судочинства є Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система (ЄСІТС), яка забезпечує електронний обмін процесуальними документами, подання позовів і заяв в

електронній формі, доступ учасників процесу до матеріалів справ, технічну фіксацію судових засідань та функціонування електронних кабінетів [45].

Положення про порядок функціонування окремих підсистем ЄСІТС визначає організаційні та технічні принципи роботи підсистем, встановлює правила реєстрації та обробки електронних документів, а також порядок контролю за їх рухом у цифровому середовищі. Документ охоплює модулі «Електронний кабінет», «Електронний суд» та підсистему відеоконференцзв'язку, створюючи правові підстави для стабільного та безпечного функціонування автоматизованих процесів у судах.Ключовим компонентом доступності цифрового судочинства є Єдиний державний вебпортал «Електронний суд», який забезпечує можливість подання процесуальних документів онлайн, ознайомлення з матеріалами справ, отримання судових рішень та користування електронними сервісами судової системи. Портал сприяє підвищенню прозорості судових процесів, доступності правосуддя та інтеграції судової інформації в єдиний цифровий простір публічного управління.[44]. Таким чином, впровадження ЄСІТС і порталу «Електронний суд» створює умови для автоматизації та уніфікації документообігу, підвищує ефективність роботи судів і забезпечує відкритість судочинства для громадськості.

Згідно з аналізом проблем електронного судочинства та впровадження ЄСІТС, ця система розглядається як один із ключових інструментів автоматизації судового документообігу та підвищення ефективності роботи судових органів [65].

Водночас О.В. Бринцев і Н.В. Канюка наголошують, що ефективне функціонування ЄСІТС можливе лише за умови комплексної інтеграції всіх її підсистем та уніфікації цифрових процедур у судах усіх інстанцій. Такий підхід передбачає не лише технічну сумісність програмних модулів і баз даних, але й узгодження процесуальних дій судових органів, стандартизацію форматів електронних документів, а також забезпечення єдиного порядку доступу

учасників судового процесу до системи. Автори відзначають, що без повної інтеграції та уніфікації цифрових процедур значною мірою знижується ефективність електронного документообігу, ускладнюється моніторинг та контроль за виконанням процесуальних строків, а також створюються додаткові ризики втрати або дублювання інформації [9; 28].

4. Стандартизація процесів та організаційні аспекти

Стандартизація документних процедур є базовою умовою ефективного цифрового судового документообігу, оскільки вона дозволяє забезпечити узгодженість операцій, прозорість дій та передбачуваність результатів. Як зауважують Т. М. Юзько та співавтори, уніфікація шаблонів документів, правил їх реєстрації та порядку доступу сприяє підвищенню керованості процесів і забезпечує правову визначеність у діяльності судових органів, що має ключове значення для сталого функціонування система правосуддя [70].Такий підхід до цифрової трансформації наголошує, що успіх інновацій залежить не лише від впровадження нових систем, але й від здатності організації адаптувати свою структуру, процеси та поведінку працівників до нових вимог цифрового середовища. Це включає підвищення цифрової компетентності персоналу, усвідомлення ролі цифрових технологій як інструменту управлінських змін, а не як самоцілі. Це узгоджується із загальними тенденціями цифрової трансформації в публічному управлінні, де цифрові рішення розглядаються як засіб зміни форм взаємодії між державними органами, громадянами та іншими стейкхолдерами, що відкриває нові можливості для ефективності, прозорості і сервісної взаємодії [6; 18; 46; 54].

У своїх працях Т.І. Бутченко розглядає соціально-політичне проєктування як невід’ємний елемент сучасного публічного управління, що забезпечує системне формування та реалізацію державних і соціальних ініціатив. Зокрема, у навчальному посібнику 2020 р. автори окреслюють теоретико-методологічні та організаційно-методичні засади соціального проєктування, висвітлюючи його роль як інструменту управлінських змін і модернізації управлінських практик в умовах складних соціальних викликів. У такому підході проєктування перестає

бути лише окремою технічною процедурою, а стає комплексною управлінською технологією, що поєднує аналіз потреб суспільства, розроблення стратегічних цілей та впровадження інноваційних рішень в публічному управлінні. Т. І. Бутченко підкреслює, що соціально-політичне проєктування спрямоване на створення передумов для ефективного державного управління, оскільки воно передбачає не лише формування проєктних ідей, а й організацію їх реалізації з урахуванням суспільних потреб, інституційних обмежень та наявних ресурсів. За таким підходом, цифрові інструменти в судовому документообігу, зокрема «Електронний суд» і ЄСІТС, не можуть бути ефективними без відповідного проектного мислення в управлінні змінами, яке включає стандартизацію процесів, адаптацію регламентів і розвиток професійної компетентності працівників. [10, 55].

У своїй роботі Є. В. Зозуля розкриває низку проблем, що супроводжують впровадження електронного документообігу в судовій системі України, зокрема в контексті розвитку цифрових технологій та цифрового правосуддя. Зокуля Є. В. аналізує процес впровадження електронних засобів документообігу в судах як складний комплекс організаційних, правових та технічних викликів, що потребують системного вирішення для досягнення ефективності та функціональної інтеграції електронних систем у правосудді. Автор звертає увагу на те, що електронний документообіг у судовій системі не може бути успішно реалізований лише на підставі технічного оснащення — він потребує уніфікованого правового регулювання, чітких процедур передачі та обробки документів, забезпечення юридичної сили електронних документів, а також налагодженої взаємодії між різними підсистемами інформаційних платформ. У цьому контексті Зозуля Є.В. відзначає, що відсутність єдиних підходів до визначення ключових понять (наприклад, «електронний документообіг», «електронний суд») на законодавчому рівні створює правову невизначеність і гальмує впровадження електронних механізмів документообігу. Важливою проблемою, яку підкреслює автор, є кадровий і організаційний аспект

впровадження цифрових технологій: судові працівники інколи не мають достатньої цифрової компетентності, а також відсутні чіткі механізми навчання та адаптації персоналу до роботи з електронними системами. Це ускладнює не лише ефективну роботу з електронними документами, а й забезпечення належного рівня захисту даних та прав учасників процесу.

Крім того, Зозуля Є. В. звертає увагу на проблеми технічної взаємодії та доступності електронних засобів для всіх учасників судового процесу, що включає як суддів та працівників апарату, так і представників сторін. Такий підхід підкреслює, що успішне впровадження електронного документообігу вимагає не лише розвитку технічної інфраструктури, а й забезпечення її доступності та зрозумілості для широкого кола користувачів, що є важливою умовою забезпечення доступу до правосуддя.

Загалом, аналіз Зозулі Д. Д. демонструє, що парадокси впровадження електронного документообігу пов’язані не лише з технічними аспектами, але й з правовою, організаційною та соціальною складовими, що потребують комплексного вирішення на всіх рівнях судової влади. Автор наголошує, що кадрові складові, компетентності співробітників та організаційно-процесуальні зміни становлять собою не менш важливий ресурс успішної цифровізації, ніж технічні засоби [22].

Таким чином, стандартизація процесів і проектування організаційних змін виступають невід’ємними компонентами цифрової трансформації у сфері судового документообігу. Саме через поєднання технічної модернізації, перегляду управлінських практик та розвитку людського потенціалу створюється умова для реалізації потенціалу цифрових систем, які повинні не лише автоматизувати документообіг, а й істотно підвищити ефективність, прозорість та якість судової діяльності.

5. Інформаційна безпека та оцінка ефективності

В умовах воєнного стану інформаційна безпека судового документообігу набуває особливого значення, оскільки судові системи обробляють

конфіденційну, персональну та процесуально значущу інформацію. Вона включає такі ключові елементи:

- Захист персональних даних – забезпечується відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» та включає контроль доступу до електронних документів, шифрування даних та аудит дій користувачів.
- Стабільність функціонування інформаційних систем – включає надійність серверів, безперервну роботу баз даних та програмного забезпечення, а також резервування критичних компонентів судових систем.
- Механізми резервного копіювання та відновлення – гарантують збереження документів у разі технічних збоїв або кібератак, що особливо актуально в умовах воєнного стану та підвищених ризиків інформаційних загроз.

Як відзначає О.О. Вдовіна, впровадження електронного документообігу сприяє прискоренню розгляду справ, зменшенню бюрократичного навантаження, зниженню кількості помилок та підвищенню прозорості судової діяльності [14; 15]. Зокрема, система ЄСІТС дозволяє відслідковувати кожний етап руху документа, формувати автоматизовані звіти про стан справ та дотримання процесуальних строків, що істотно підвищує оперативність роботи судів.

АСДС, у свою чергу, забезпечує централізоване управління документацією та процесами, дозволяє стандартизувати шаблони документів і процедури їх обробки, що сприяє зменшенню ризику помилок і дублювання інформації. Практика впровадження цих систем показує, що електронний документообіг підвищує ефективність судових органів на 15–30 % у розгляді справ порівняно з традиційними паперовими процедурами [2].

Водночас Н. В. Канюха зазначає, що нерівномірне технічне забезпечення судів та нестача кваліфікованих фахівців залишаються суттєвими бар’єрами, подолання яких можливе шляхом системного навчання персоналу та стандартизації цифрових процесів [28]. Зокрема, впровадження електронних

систем вимагає навчання працівників щодо електронного підпису, безпечної роботи з документами, резервного копіювання та контролю доступу.

Таким чином, технічна та цифрова інфраструктура судової влади України — зокрема АСДС, ЄСІТС, електронні сервіси та стандартизовані регламенти — формує матеріально-організаційне підґрунтя для ефективного, прозорого та надійного судового документообігу, що забезпечує підвищення продуктивності судів, зменшення бюрократичного навантаження та захист прав учасників процесу. Практичне застосування цих систем демонструє, що цифровізація судових процедур не лише прискорює розгляд справ, а й створює умови для системної оцінки ефективності роботи судів, дозволяючи проводити аудит дотримання процесуальних строків, контролювати завантаженість суддів і працівників апарату, а також оптимізувати внутрішні процеси документообігу[30; 68].

2.3 Закордонний досвід організації документообігу в судовій системі

1.Європейські інституційні підходи до цифрового суду та документообігу

У державах Європи судовий документообіг дедалі частіше розглядається не як допоміжна «канцелярська» функція, а як керована інституційна підсистема (e-justice), що безпосередньо впливає на доступність правосуддя, тривалість провадження, прогнозованість процедур та сервісність взаємодії суду з учасниками процесу [79; 80].

У цьому контексті цифровий документообіг описується як end-to-end цикл: створення → подання → реєстрація → маршрутизація → зберігання → доступ/видача → архівування. Технологія підтримує стандартизовані правила та контроль процесуальних строків, забезпечуючи прозорість і ефективність судових процедур [20; 72; 83].

Наукові праці з проблематики e-justice наголошують, що успішність цифрового суду визначається не лише наявністю електронних сервісів, а комплексною організацією управління документними потоками, що включає: уніфіковані формати документів та стабільну ідентифікацію користувачів, протоколювання дій, правила доступу та інтеграцію з іншими державними інформаційними ресурсами [20; 62; 83].

Саме тому документообіг у країнах ЄС у практичному вимірі постає як «транспортна система» правосуддя: якщо він стандартизований і прозорий, судове адміністрування стає керованим і вимірюваним [72; 78].

Порівняльні висновки щодо міжнародного досвіду впровадження e-justice (включно з практиками європейських держав) узагальнені у роботах К. П’ятигори, яка демонструє прикладний потенціал таких моделей для України та підкреслює значення електронного документообігу як інструменту підвищення адміністративної ефективності правосуддя [56].

Додатково, українські дослідники А. В. Кожевнікова, Н. В. Ільчишин, О. В. Бринцев, Д. П. Богатчук, В. Г. Воронкова, В. О. Нікітенко, М. Пампура, К. П'ятигора та Р. Ханик-Посполітак застосовують порівняльну оптику цифрового суду для аналізу трансформацій української судової системи, оцінюючи її через призму інституційних умов, нормативної визначеності та спроможності ІТ-інфраструктури [8; 9; 16; 30; 33; 46; 57; 63].

Конкретні європейські приклади цифрового судочинства:

- Естонія (e-File): централізована система електронного документообігу, що об’єднує всі судові процеси, забезпечує онлайн-доступ до справ, електронний підпис, інтеграцію з державними реєстрами та контроль процесуальних строків. Система дозволяє мінімізувати паперовий документообіг і підвищує прозорість та швидкість розгляду справ (e-estonia.com).
- Нідерланди: поступова цифровізація через «Basic Plan for Digitisation», що передбачає поетапне впровадження електронних судових справ, створення

внутрішніх цифрових робочих файлів для суддів і стандартизовану подачу документів. Цей план встановлює правові та технічні рамки для переходу до безпаперового судочинства (cms.law).

- Європейський портал e-Justice: електронна «точка доступу» до судових процедур, реєстрів та онлайн-форм у країнах ЄС, що забезпечує гармонізацію практик та доступність правосуддя для громадян і юридичних осіб (e-justice.europa.eu).

Ці приклади демонструють, що ефективний цифровий суд виходить за рамки суто технічних рішень, потребує узгодженої архітектури систем, інтеграції з державними сервісами, забезпечення кібербезпеки та розвитку компетентності персоналу.

Таким чином, європейські моделі e-justice показують, що цифровий документообіг є не лише технологічним, а й інституційним механізмом модернізації правосуддя, який підвищує доступність, прозорість і ефективність судових процесів, формуючи приклад для адаптації в Україні. [91; 93].

2. Нормативні рамки для електронних документів у суді

Європейська практика виходить із того, що електронний документ у суді має бути юридично «довіреним», тобто таким, що забезпечує автентичність походження, цілісність змісту, фіксацію часу подання/отримання та можливість перевірки повноважень підписанта [26; 27]. Такий підхід забезпечує, що електронні документи можуть виконувати роль доказових матеріалів у судовому процесі на рівні з паперовими документами, а цифровий документообіг набуває правової значущості, а не лише технічного функціоналу.

У підходах до проектування систем e-justice підкреслюється, що без формалізованих вимог до доказової сили електронних матеріалів і процедур підтвердження їх достовірності цифровий документообіг перетворюється на технічний канал без належної правової якості. Це може призводити до проблем у процесах електронного судочинства, коли документи не проходять перевірку автентичності або їх процесуальна придатність піддається сумніву [29; 20].

Питання доказової сили та автентичності електронних документів у судових (квазісудових) системах розглядається також у спеціалізованих дослідженнях електронного документообігу в арбітражних судах. Там акцент робиться на процедурах перевірки достовірності електронних матеріалів та їх «процесуальній придатності». Дослідження показують, що важливо впроваджувати комплексні механізми підтвердження авторства, шифрування та електронного підпису, щоб забезпечити юридичну силу електронних документів [18; 37].

Для українського контексту такі підходи важливі як орієнтир у частині деталізації вимог до електронного документа в судочинстві: ідентифікація → підтвердження → прийняття → збереження → відтворення [10; 11; 18; 61]. Важливим аспектом є адаптація європейських стандартів до національного законодавства, зокрема положень Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» та постанов Кабінету Міністрів щодо електронного документообігу в органах влади.

Додатково, міжнародні стандарти рекомендують застосовувати такі технологічні рішення: електронний цифровий підпис (ЕЦП), маркування часу (timestamping), автентифікацію користувачів через багатофакторні методи та використання блокчейн-технологій для фіксації незмінності документа. Це дозволяє гарантувати, що електронний документ збережений у судовій системі може бути відтворений у первісному вигляді та вважатися допустимим доказом у суді [20].

Особлива увага у наукових працях приділяється інтеграції електронного документообігу із процесуальним законодавством. Використання електронних форм документів повинно забезпечувати:

- правову визначеність у процедурі подання та прийняття документів;
- можливість перевірки автентичності та цілісності даних;
- фіксацію дій користувачів та часу операцій;
- збереження документів у судовому реєстрі з можливістю відтворення;

- сумісність із існуючими інформаційними системами та міжнародними стандартами [10; 11; 18; 61].

Таким чином, нормативні рамки електронного документообігу у суді формують основу для легітимності цифрового судочинства, підвищення ефективності процесів та забезпечення прозорості у правовій системі.

3. Захист даних і конфіденційність як обов'язкова умова судового документообігу

У цифрових моделях судового адміністрування окремим «контуром» виділяється конфіденційність і захист даних, оскільки судові документи містять персональні дані, медичні та соціальні відомості, комерційну таємницю, матеріали досудового розслідування, службову інформацію та інші дані, що потребують особливого захисту. В європейській логіці е-правосуддя це породжує комплекс вимог до організації доступу: визначення ролей користувачів, межі перегляду документів, журналювання дій, строкові обмеження, а також правила архівного зберігання електронних документів [74; 73].

Наукові дослідження, присвячені цифровізації правосуддя та впливу інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і штучного інтелекту на судові процедури, підкреслюють, що із розвитком цифрових сервісів зростає ризик витоків інформації або несанкціонованого доступу. Тому необхідна інституційна політика інформаційної безпеки, впровадження технічних протоколів та регулярне навчання персоналу. Особливо важливо забезпечити механізми контролю та відстеження доступу до конфіденційних даних, що гарантує захист персональної інформації та збереження доказової сили матеріалів [74; 72; 80].

Для України цей аспект є особливо чутливим в умовах воєнного стану, коли стійкість і захищеність судових інформаційних систем набувають не лише управлінського, а й безпекового значення. Надійна організація доступу та контроль за використанням електронних документів стають ключовими для забезпечення непорушності прав і свобод громадян, підтримання довіри до судової системи та мінімізації ризику витоку конфіденційної інформації [72; 80].

Важливим компонентом захисту даних є комплексний підхід, що включає:

- багаторівневу автентифікацію та контроль доступу, що дозволяє гарантувати, що лише уповноважені особи мають доступ до конкретних документів.
- шифрування даних під час передачі та зберігання, що захищає інформацію від несанкціонованого перегляду або зміни.
- ведення журналів дій (логів) та аудит операцій користувачів для відстеження будь-яких спроб несанкціонованого доступу або порушень процедур.

Регламентацію ролей користувачів, залежно від їхніх функцій у процесі, що обмежує перегляд та зміну документів лише відповідними службовцями. Визначення строків зберігання та архівування документів, що відповідають вимогам законодавства та стандартам безпеки.

Регулярне навчання персоналу, підвищення їх компетентності у сфері інформаційної безпеки та реагування на кіберзагрози [72; 81; 82].

Законодавчі та нормативні основи захисту даних у судовому документообігу в Україні включають:

- Закон України «Про захист персональних даних», який встановлює права та обов’язки щодо обробки персональної інформації;
- Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг», що визначає правові засади створення, зберігання та використання електронних документів;
- положення Кабінету Міністрів щодо електронного документообігу, що встановлюють стандарти та технічні вимоги для інформаційних систем органів влади;
- вимоги Державної служби спеціального зв’язку та захисту інформації України щодо організації кібербезпеки та захисту інформаційних систем [40; 54].

- міжнародні стандарти та європейські рекомендації щодо захисту даних у сфері e-justice включають використання електронного цифрового підпису (ЕЦП), маркування часу (timestamping), багатофакторної автентифікації та блокчейн-технологій для фіксації незмінності документа. Ці заходи дозволяють гарантувати, що електронний документ є достовірним, його походження підтверджене, а зміни документуються і контролюються [79; 80].

Таким чином, захист даних і конфіденційність у судовому електронному документообігу виступають не лише технологічною вимогою, а й правовою основою, яка забезпечує легітимність цифрового судочинства, підвищує ефективність судових процесів і мінімізує ризики компрометації інформації.

4. Кіберстійкість судових систем та безперервність роботи

Європейська цифрова модель суду передбачає, що документообіг має бути безперервним: навіть за умов інцидентів (кібератака, аварія, відмова обладнання) система повинна забезпечувати збереження даних, можливість їх відновлення та контроль цілісності документів [72; 80]. Безперервність роботи цифрових судових систем є ключовою для підтримки стабільності правосуддя та забезпечення довіри громадян до судових процедур.

У дослідженнях, присвячених концепції «data revolution in justice», окремо наголошується на ролі даних і цифрової інфраструктури як критичного ресурсу для управління процесами та оцінювання ефективності діяльності суду. Це логічно потребує стійких механізмів резервного копіювання, моніторингу та відновлення даних [83]. Такі механізми включають: регулярне створення резервних копій, перевірку цілісності даних, розподілене зберігання інформації, а також інтеграцію систем аварійного відновлення.

У практико-орієнтованих дослідженнях щодо цифрової трансформації та застосування ІКТ і елементів штучного інтелекту в правосудді підкреслюється, що управління ризиками, журналювання подій, аудит системних операцій та цифрова грамотність персоналу є мінімальною умовою безпечного функціонування цифрових судових сервісів [75; 82]. Недотримання цих умов

може призвести до втрати важливих документів, порушення процедури доступу до матеріалів справ та загального зниження ефективності судочинства.

У вітчизняних дослідженнях проблем впровадження електронного документообігу в судах ці виклики також фіксуються як системні бар'єри, серед яких: нерівномірність ресурсів, організаційні ризики, кадровий дефіцит та недостатня технічна оснащеність. Це вимагає комплексної політики впровадження, що включає планування ресурсів, навчання персоналу, модернізацію інформаційних систем та розробку протоколів управління інцидентами [22; 73].

Таким чином, кіберстійкість судових систем та забезпечення безперервності роботи електронного документообігу є критично важливими для: підтримки правової цілісності документів; гарантування неперервного доступу до електронних ресурсів суду; збереження довіри учасників процесу до цифрових платформ; мінімізації ризиків втрати інформації через технічні збої, кібератаки або людський фактор.

Сучасна практика показує, що ефективна кіберстійкість поєднує технологічні, організаційні та кадрові заходи: резервування та відновлення даних, аудит та моніторинг дій користувачів, навчання персоналу, багаторівневу автентифікацію та розподілене зберігання документів [76; 80; 82].

5. Європейські стандарти e-file та е-подачі документів

Окремою ознакою європейської практики є e-filing (електронне подання документів) як «стандарт за замовчуванням» у взаємодії суду та учасників процесу. Це включає подання заяв, додатків, доказів, отримання повідомлень і доступ до матеріалів справ через електронні кабінети [31; 72; 80].

Саме e-filing забезпечує практичну реалізацію сервісної моделі доступу до правосуддя, де документообіг організовано за принципом «одного цифрового вікна». Така модель дозволяє учасникам процесу здійснювати взаємодію зі судовою системою без необхідності фізичної присутності, підвищує прозорість і

швидкість обробки справ, а також забезпечує контроль за проходженням документів по встановлених маршрутах [31; 77].

Для української системи розвитку е-подачі та електронних сервісів показовими є матеріали офіційних цифрових ресурсів судової влади: вебпорталу «Електронний суд», аналітичні матеріали Державної судової адміністрації (ДСА), а також офіційний портал Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС), що відображають функціональні можливості електронних сервісів та напрямки їх подальшої розбудови [17; 18; 20; 21].

Науковці наголошують, що ефект від впровадження e-filing та цифрового архіву безпосередньо залежить від стандартизації процедур та єдиних правил: шаблони документів, маршрути руху справ, регламентація доступів користувачів. Це узгоджується з підходами до стандартизації електронного документообігу в судах і забезпечує правову та технологічну інтеграцію систем [77].

З цього випливає, що закордонний, передусім європейський, досвід організації судового документообігу демонструє: цифровізація має розгортатися як комплексна управлінсько-правова модель, де технології підтримують стандартизовані процедури, «рамки довіри» до електронних документів, політики захисту даних, кіберстійкість та безперервність функціонування системи [23; 31; 77; 72].

Для України корисність цього досвіду полягає в тому, що він дозволяє перейти від фрагментарного впровадження окремих електронних сервісів до end-to-end організації документних потоків з вимірюваними показниками якості та ефективності. Такий підхід підтримується як науковими висновками, так і розвитком національних цифрових ресурсів судової влади [6; 18; 15; 77; 82].

У другому розділі магістерської роботи було зосереджено увагу на аналізі нормативно-правових, організаційних та технічних засад функціонування документообігу в системі організації роботи органів судової влади України в умовах цифрової трансформації. Проведений аналіз дозволив комплексно

оцінити сучасний стан судового документообігу та виявити ключові чинники, що впливають на його ефективність.

Встановлено, що нормативно-правове регулювання документообігу в судах України загалом сформоване, проте має фрагментарний характер і не завжди забезпечує цілісне регулювання електронних процесуальних дій. Наявність загальних законодавчих актів та підзаконних нормативних документів створює правові передумови для функціонування електронного документообігу, однак відсутність уніфікованих стандартів і чіткої регламентації окремих процедур ускладнює їх практичну реалізацію в судах.

Проаналізовано роль автоматизованої системи документообігу суду та Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС) у забезпеченні організації судової діяльності. Встановлено, що зазначені інформаційні системи сприяють підвищенню прозорості розподілу справ, оперативності обміну інформацією, контролю за процесуальними строками та зменшенню ризиків втрати або фальсифікації судових документів. Водночас їх ефективність значною мірою залежить від рівня технічного забезпечення судів та готовності персоналу до роботи в цифровому середовищі.

Особливу увагу приділено технічним і цифровим чинникам оптимізації судового документообігу. Доведено, що нерівномірність матеріально-технічного забезпечення судів, застаріле обладнання та обмежені технічні ресурси негативно впливають на повноцінне впровадження електронного судочинства та зумовлюють необхідність паралельного ведення паперового документообігу.

Встановлено, що значну роль у функціонуванні документообігу відіграє людський фактор. Недостатній рівень цифрової компетентності працівників апарату суду, відсутність системного навчання та методичної підтримки знижують ефективність використання автоматизованих інформаційних систем і обмежують можливості їх аналітичного та управлінського потенціалу.

Отже, результати другого розділу засвідчують, що оптимізація документообігу в органах судової влади потребує не лише технічного оновлення,

а й удосконалення нормативно-правового регулювання, організаційної адаптації та підвищення рівня цифрової підготовки кадрів. Виявлені проблеми та тенденції стали підґрунтям для проведення праксеологічного аналізу та розроблення практичних рекомендацій, представлених у третьому розділі магістерської роботи.

РОЗДІЛ 3.
ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТООБІГУ В СИСТЕМІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ

3.1 Стан організації документообігу у Хортицькому районному суді м. Запоріжжя

1. Хортицький районний суд м. Запоріжжя як об’єкт практичного дослідження

Хортицький районний суд м. Запоріжжя є місцевим загальним судом районного рівня, який здійснює правосуддя в межах визначеної територіальної юрисдикції відповідно до Конституції України, Закону України «Про судоустрій і статус суддів», процесуального законодавства та підзаконних нормативно-правових актів [34; 53]. Суд входить до системи місцевих загальних судів України та забезпечує реалізацію судової влади на території Хортицького району міста Запоріжжя, виконуючи функцію захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Діяльність Хортицького районного суду м. Запоріжжя охоплює розгляд цивільних, кримінальних, адміністративних справ і справ про адміністративні правопорушення, що зумовлює значний обсяг процесуальних та управлінських документів. У зв’язку з цим ефективна організація документообігу виступає необхідною умовою належного здійснення судочинства та дотримання процесуальних строків [1; 18; 36; 64].

Функціонування суду забезпечується не лише діяльністю суддів, а й роботою апарату суду, який здійснює організаційно-управлінські, інформаційні та документаційні функції. Саме апарат суду відповідає за підготовку матеріалів справ, організацію судових засідань, облік і рух документів, комунікацію з учасниками судового процесу та іншими органами державної влади [18; 52; 64].

Як об’єкт практичного дослідження Хортицький районний суд м. Запоріжжя є репрезентативним прикладом функціонування органу судової влади на місцевому рівні, у межах якого поєднуються процеси здійснення правосуддя та організаційно-управлінська діяльність. Це дозволяє проаналізувати реальний стан організації документообігу, особливості взаємодії структурних підрозділів суду та роль документаційного забезпечення в управлінні судовою установою [34; 38; 57].

Крім того, вибір Хортицького районного суду м. Запоріжжя як об’єкта дослідження зумовлений можливістю вивчення практики застосування автоматизованих інформаційних систем у діяльності суду, що є актуальним в умовах цифровізації судової влади та реформування судового адміністрування [47; 58; 65]. Отримані в процесі дослідження результати мають практичне значення та можуть бути використані для формування рекомендацій щодо вдосконалення організації документообігу в судах України.

2. Правові засади діяльності Хортицького районного суду м. Запоріжжя

Діяльність Хортицького районного суду м. Запоріжжя здійснюється на основі Конституції України, яка закріплює принципи незалежності судової влади та гарантії здійснення правосуддя, а також Закону України «Про судоустрій і статус суддів», що визначає організаційну структуру судової системи та порядок діяльності суддів [34; 53; 54].

До ключових нормативно-правових актів, що регламентують безпосереднє здійснення судочинства, належать Цивільний процесуальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України та інші спеціальні закони, які встановлюють порядок розгляду відповідних категорій справ і забезпечують реалізацію процесуальних прав учасників судового процесу.

Важливу роль у регулюванні організаційних процесів відіграють підзаконні акти, зокрема Інструкція з діловодства в місцевих та апеляційних судах України, яка визначає порядок обліку, реєстрації та зберігання документів суду, номенклатуру справ, строки їх зберігання та організацію документообігу

[26]. Крім того, застосовуються положення про автоматизовану систему документообігу суду, що регламентують порядок використання електронних засобів обробки, реєстрації та контролю за рухом документів у суді [47].

Діяльність суду також регулюється загальними нормами законів України Про затвердження Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Закон України від 17.08.2021 № 1845/0/15-21, Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України № 2801-IX від 01.12.2022, Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV, що забезпечують права громадян на доступ до правосуддя та публічної інформації, Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI, а також дотримання принципів відкритості і прозорості судової влади [48; 49; 50; 51; 52].

Таким чином, правові засади діяльності Хортицького районного суду м. Запоріжжя формуються на підставі комплексного законодавчого механізму, який поєднує конституційні засади, спеціальні закони, процесуальні кодекси та підзаконні акти. Це забезпечує ефективну організацію судочинства, правомірність дій суддів та належне функціонування апарату суду, включаючи документообіг і використання автоматизованих інформаційних систем.

Для отримання актуальної інформації про діяльність суду та нормативні документи можна звернутися до офіційного вебсайту Хортицького районного суду м. Запоріжжя та порталу Державної судової адміністрації України [18; 64].

3. Організаційна структура суду та роль апарату суду

Організаційна структура Хортицького районного суду м. Запоріжжя включає суддівський корпус та апарат суду, що забезпечує належні умови для здійснення правосуддя.

Суддівський корпус здійснює безпосереднє правосуддя, розглядаючи цивільні, кримінальні та адміністративні справи відповідно до норм процесуального законодавства

Апарат суду виконує організаційно-управлінські, кадрові, інформаційні та документаційні функції, що забезпечують безперебійну діяльність установи. До ключових завдань апарату належать:

- підготовка матеріалів справ для розгляду суддями;
- організація та контроль проведення судових засідань;
- забезпечення дотримання процесуальних строків та вимог законодавства;
- взаємодія та комунікація з учасниками судового процесу та іншими органами державної влади;
- ведення документаційного забезпечення діяльності суду відповідно до Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України.

Ефективність діяльності суду значною мірою залежить від злагодженості роботи апарату, оскільки саме він забезпечує реалізацію управлінських рішень, контроль за рухом документів, ведення обліково-статистичної документації та підготовку звітності для Державної судової адміністрації України [18; 26].

Особлива увага в діяльності апарату приділяється організації документообігу, включаючи облік вхідних, вихідних та внутрішніх документів, формування судових справ, дотримання строків зберігання документів та ведення архіву. Використання автоматизованої системи документообігу суду (АСДС) дозволяє підвищити прозорість процесів, зменшити ризик помилок і забезпечити контроль за виконанням процесуальних дій [18; 20; 26; 48].

Таким чином, апарат суду виступає ключовим елементом організаційної структури Хортицького районного суду м. Запоріжжя, що забезпечує ефективне функціонування суду, належне здійснення правосуддя та впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльність установи [64].

4. Використання автоматизованої системи документообігу суду та електронних інструментів

Автоматизована система документообігу суду (АСДС) є центральним елементом управління документними потоками в Хортицькому районному суді м. Запоріжжя. Її впровадження дозволяє інтегрувати ключові процеси судочинства, включаючи реєстрацію та облік документів, розподіл справ між

суддями, контроль за виконанням процесуальних дій та архівування документів, у єдиному цифровому середовищі [18; 26; 48].

Однією з основних функцій АСДС є автоматизований розподіл судових справ між суддями з урахуванням принципів рівномірного навантаження, спеціалізації та вимог процесуального законодавства. Це сприяє підвищенню прозорості судового процесу, забезпеченню неупередженості розгляду справ та зміцненню довіри громадян до судової влади [53; 76; 80].

Система також забезпечує ведення електронних журналів, формування обліково-статистичних карток та моніторинг строків виконання документів. Такий підхід дозволяє значно підвищити оперативність та точність роботи апарату суду, мінімізувати ризики людських помилок та уникнути дублювання інформації, що характерне для традиційного паперового документообігу [17; 18].

Використання АСДС також сприяє зниженню паперового навантаження, що є особливо актуальним у сучасних умовах цифровізації судової системи. Судовий апарат отримує можливість швидко обробляти великі обсяги інформації, забезпечувати електронний обмін документами між структурними підрозділами та контролювати рух справ на всіх етапах судового процесу [18; 26; 64].

Крім того, АСДС дозволяє реалізувати електронні сервіси для учасників судового процесу, зокрема подачу заяв та скарг у електронній формі, доступ до матеріалів справ через електронні кабінети та моніторинг стану розгляду справ. Це підвищує рівень відкритості та прозорості роботи суду, забезпечує громадянам зручний доступ до правосуддя та сприяє виконанню стандартів Європейського Союзу щодо цифровізації судової влади [2; 56; 74].

Таким чином, використання автоматизованої системи документообігу у Хортицькому районному суді м. Запоріжжя не лише оптимізує внутрішні процеси та підвищує ефективність роботи апарату суду, але й сприяє формуванню сучасної судової культури, орієнтованої на цифрові технології, безпеку інформації та прозорість діяльності суду.

5. Узагальнення стану організації документообігу

Аналіз стану організації документообігу в Хортицькому районному суді м. Запоріжжя свідчить про наявність сформованої та функціональної системи діловодства, яка відповідає вимогам чинного законодавства та сучасним тенденціям цифровізації судової влади. Документообіг у суді є не лише технічним процесом, а й ключовим управлінським інструментом, що забезпечує координацію діяльності структурних підрозділів, контроль за виконанням процесуальних дій, дотримання строків розгляду справ та підтримання організаційної дисципліни [18; 26; 64].

Система документообігу охоплює весь життєвий цикл документів: від їх надходження або створення, первинної реєстрації, розподілу між відповідальними особами та структурними підрозділами суду, до архівного зберігання та утилізації відповідно до чинних нормативно-правових актів та номенклатури справ [18; 26].

Завдяки застосуванню автоматизованої системи документообігу (АСДС), суд забезпечує інтеграцію процесів реєстрації та обліку документів, електронний розподіл справ, ведення електронних журналів, формування обліково-статистичних карток та контроль за строками виконання документів Це дозволяє значно підвищити оперативність роботи апарату суду, зменшити паперове навантаження та мінімізувати ризики помилок. [18; 26; 66].

Особливу увагу приділяють документації процесуальних дій, оскільки її правильне ведення забезпечує своєчасність розгляду справ та дотримання законних прав учасників судового процесу. Належна організація документообігу є також важливим чинником забезпечення прозорості діяльності суду, відкритості для громадськості та ефективного управління інформаційними потоками між структурними підрозділами суду, суддями та зовнішніми органами державної влади [17; 76; 77].

Водночас сучасний етап розвитку судової системи України потребує постійного вдосконалення організаційних і кадрових аспектів документообігу. Незважаючи на наявність автоматизованих систем, ефективність їх

використання значною мірою залежить від рівня цифрової компетентності працівників апарату суду, якості внутрішніх регламентів, а також системи контролю та моніторингу [9; 54].

Таким чином, стан організації документообігу в Хортицькому районному суді створює надійну основу для подальшого практичного аналізу та розробки рекомендацій щодо оптимізації роботи суду. Він дозволяє поєднати ефективне управління документами з сучасними технологічними рішеннями, що підвищує рівень прозорості, доступності та ефективності судового управління в [18; 64].

6. Сприяння підвищенню рівня цифрової грамотності працівників суду

Ефективне функціонування електронного документообігу в Хортицькому районному суді м. Запоріжжя значною мірою залежить від рівня цифрової компетентності працівників апарату суду. Дослідження показують, що навіть за наявності сучасних технічних рішень низький рівень знань і навичок персоналу суттєво знижує ефективність електронних систем та автоматизованих процесів [15; 61].

Для забезпечення сталого використання цифрових інструментів необхідно впроваджувати безперервні програми підвищення кваліфікації, що включають регулярні тренінги, семінари, практичні заняття та онлайн-курси. Такий підхід дозволяє працівникам суду оволодіти навичками роботи з автоматизованими системами документообігу, електронними кабінетами, аналітичними модулями та інструментами контролю процесуальних строків. Саме цими завданнями й займається Національна школа суддів України, забезпечуючи системну підготовку та професійний розвиток суддів і працівників апаратів судів у сфері цифровізації правосуддя.

Постійні навчальні програми допомагають формувати нову професійну культуру, орієнтовану на цифрову трансформацію судів. Працівники отримують можливість не лише опановувати сучасні технології, а й підвищувати аналітичні

та організаційні компетенції, що забезпечує ефективну координацію роботи між структурними підрозділами та суддями [15].

Ключовим аспектом є систематичне навчання, яке поєднує теоретичні знання та практичні навички, зокрема роботу з електронними документами, контроль строків,захист інформації та використання цифрових сервісів для громадян. Разові тренінги не дають стійкого результату, тому стала програма підвищення кваліфікації є стратегічним інвестиційним напрямом, що підвищує якість судового управління та доступність правосуддя [15; 61].

Особливу роль у забезпеченні ефективності та довіри до судової системи відіграє висока етична культура державних службовців та працівників апарату суду. Дотримання етичних норм, принципів доброчесності, конфіденційності, поваги до учасників судового процесу та неупередженості є невід'ємною частиною професійної підготовки. Поєднання високої цифрової компетентності та етичної культури створює середовище, в якому електронний документообіг працює максимально ефективно, а громадяни відчувають високий рівень довіри та захищеності при взаємодії із судом.

Таким чином, підвищення цифрової грамотності разом із формуванням високої етичної культури працівників апарату суду забезпечує ефективне використання електронних інструментів, зменшення залежності від паперового документообігу, підвищення прозорості та оперативності внутрішніх процесів, а також формування сучасної судової культури, орієнтованої на інновації, технології та професійну доброчесність.

3.2 Практичні рекомендації щодо удосконалення документообігу в системі організації роботи органів судової влади

1. Удосконалення нормативно-правового регулювання електронного документообігу в судах

Першочерговим напрямом вдосконалення організації документообігу в органах судової влади є систематизація та розвиток нормативно-правової бази,

що регулює функціонування електронних документів та цифрових процесів. На сучасному етапі правове регулювання електронного документообігу в судах України має фрагментарний характер і ґрунтується переважно на загальних положеннях законодавства без галузевої деталізації, що ускладнює практичне застосування цифрових інструментів у судовій діяльності [46].

Відсутність уніфікованих стандартів електронного документообігу призводить до різного застосування електронних процедур у судах різних інстанцій, що негативно впливає на принципи правової визначеності, передбачуваності судової практики та рівності учасників процесу [69].

Доцільним є розроблення комплексного підзаконного нормативного акта або національного стандарту електронного судового документообігу, який регламентував би повний життєвий цикл електронного документа: від створення до архівного зберігання [65; 83].

Пропозиції з міжнародного досвіду: деякі країни ЄС впроваджують стандартизацію електронних процесів із урахуванням блокчейн-технологій для забезпечення незмінності та автентичності судових документів [75; 76; 83].

2. Підвищення цифрової грамотності працівників суду

Ефективність електронного документообігу безпосередньо залежить від рівня цифрової компетентності працівників. Навіть за наявності сучасних технічних рішень, низька підготовка персоналу знижує ефективність систем та призводить до формального використання електронних інструментів [18; 20].

Цифрова трансформація судів повинна супроводжуватися формуванням нової професійної культури, орієнтованої на роботу з електронними ресурсами, аналітичними модулями та автоматизованими інструментами контролю управлінських процесів [38].

Доцільним є впровадження безперервних програм підвищення кваліфікації працівників судів із залученням Національної школи суддів України та дистанційних освітніх платформ [54; 71; 72].

Інноваційна пропозиція: використання інтерактивних тренажерів на базі штучного інтелекту для симуляції судових процесів та опрацювання електронного документообігу, що дозволяє моделювати помилки та навчати персонал без ризику для реальних справ [6].

3. Удосконалення технічної інфраструктури судів

Цифрове судочинство неможливе без надійної технічної бази. Нерівномірність технічного оснащення призводить до різного рівня доступності електронних сервісів у регіонах [18; 54].

Централізоване фінансування технічної модернізації, оновлення серверного обладнання, захищених каналів зв'язку, резервного копіювання та систем відновлення даних є критично важливими [2; 83].

Додаткові пропозиції: впровадження хмарних рішень із шифруванням даних та використання штучного інтелекту для моніторингу навантаження систем та автоматичної діагностики помилок [6; 40].

4. Адаптація зарубіжного досвіду цифрового правосуддя

Міжнародний досвід свідчить, що електронне правосуддя підвищує ефективність судових процесів. Важливим є використання електронних кабінетів учасників процесу, автоматизованого моніторингу процесуальних строків та відкритих судових даних [72; 74; 77; 80; 83].

Адаптація зарубіжних практик повинна враховувати національні правові традиції та рівень цифрової зрілості держави [73; 77]. Механічне копіювання моделей без адаптації може знизити ефективність системи [5].

Пропозиція: інтеграція елементів штучного інтелекту для прогнозування строків розгляду справ та автоматичного сортування процесуальних документів на основі пріоритетності та складності [6; 54].

5. Посилення кіберзахисту та інформаційної безпеки

Цифровізація судочинства підвищує ризики витоку конфіденційної інформації [24; 25].

Недостатній рівень кіберзахисту може порушити право на справедливий суд [39; 72].

Необхідні регулярні аудити безпеки, багатофакторна автентифікація, резервне копіювання даних [74; 77].

Інноваційна пропозиція: застосування систем штучного інтелекту для виявлення аномальної активності та потенційних кібератак у реальному часі.

6. Залучення громадськості до оцінки ефективності цифрових сервісів судів

Ефективність цифрових судових сервісів оцінюється за зручністю користування, доступністю процедур та задоволеністю учасників процесу [72; 77; 89].

В Україні позитивним прикладом є аналітичні платформи YouControl та Opendatabot [2; 52].

Розширена пропозиція являє собою інтеграцію мобільних застосунків та чат-ботів для збору зворотного зв'язку в режимі реального часу, використання штучного інтелекту для аналізу відгуків та формування аналітичних звітів для удосконалення цифрових сервісів.

7. Узагальнені стратегічні напрямки оптимізації

Праксеологічний аналіз показує, що цифровізація судового документообігу — це комплексна трансформація, яка залежить від узгодження:

- нормативних вимог;
- процесів управління;
- технічних та кадрових ресурсів;
- компетентностей працівників;
- контролю якості та безпеки [4; 55; 58; 83].

Електронний документообіг повинен розглядатися не як технічний додаток, а як правова та організаційна система, що забезпечує довіру до судової влади, прозорість таефективність судового процесу.

Отже для вирішення поставлених задач необхідно впровадження єдиного цифрового застосунку судової влади як інструменту оптимізації електронного документообігу.

Одним із перспективних напрямів удосконалення організації документообігу в органах судової влади в умовах цифрової трансформації є впровадження єдиного цифрового (мобільного та веб) застосунку судової влади, інтегрованого з Єдиною судовою інформаційно-телекомунікаційною системою. Такий застосунок може розглядатися як сучасний інструмент взаємодії між судом, учасниками судового процесу та працівниками апарату суду, що сприятиме підвищенню доступності правосуддя, оперативності документообігу та прозорості судових процедур. Функціональне призначення цифрового застосунку суду полягає у забезпеченні централізованого доступу користувачів до електронних судових сервісів, зокрема подання процесуальних документів в електронній формі, отримання судових повідомлень і викликів, ознайомлення з матеріалами справ, контролю процесуальних строків та відстеження стадій розгляду судових справ. Реалізація зазначених функцій дозволяє мінімізувати паперовий документообіг, зменшити навантаження на канцелярію суду та скоротити часові витрати на обробку документів.

Використання цифрового застосунку також створює передумови для підвищення рівня правової визначеності та рівності учасників судового процесу, оскільки забезпечує однакові умови доступу до інформації незалежно від територіального розташування суду чи сторін. Автоматизовані повідомлення про процесуальні дії та строки знижують ризик їх пропуску та сприяють дотриманню принципу розумних строків судового розгляду.

Для працівників апарату суду та суддів застосунок може виконувати допоміжнууправлінську та аналітичну функцію. Зокрема, він може використовуватися для оперативного контролю за рухом документів, моніторингу навантаження, формування статистичних звітів і аналізу ефективності внутрішніх процесів документообігу. Інтеграція елементів штучного інтелекту дає змогу автоматизувати сортування документів за пріоритетністю, виявляти ризики порушення строків та оптимізувати розподіл процесуальних завдань. Важливою умовою впровадження цифрового застосунку судової влади є забезпечення належного рівня інформаційної безпеки та захисту

персональних даних. Використання багатофакторної автентифікації, криптографічного захисту інформації та постійного моніторингу кіберзагроз дозволить мінімізувати ризики несанкціонованого доступу до судових документів і забезпечити дотримання стандартів конфіденційності. Таким чином, впровадження єдиного цифрового застосунку суду слід розглядати не як окреме технічне нововведення, а як складову комплексної системи електронного документообігу та цифрового правосуддя. Його використання сприятиме підвищенню ефективності діяльності судових органів, зміцненню довіри громадян до судової влади та реалізації стратегічних цілей цифрової трансформації судочинства в Україні.

У третьому розділі магістерського дослідження було зосереджено увагу на розробленні та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо оптимізації й удосконалення організації документообігу в органах судової влади України в умовах цифрової трансформації. Праксеологічний аналіз діяльності Хортицького районного суду м. Запоріжжя у поєднанні з науковими підходами та результатами вивчення зарубіжного досвіду дозволив оцінити реальний стан функціонування судового документообігу та виявити ключові проблемні аспекти його організації.

У ході дослідження встановлено, що ефективність електронного документообігу значною мірою залежить від якості внутрішньої нормативно-організаційної бази суду. Своєчасне оновлення положень про діловодство, регламентів роботи канцелярії, а також правил використання автоматизованих інформаційних систем є необхідною умовою забезпечення прозорого, контрольованого та безперервного руху судових документів. Відсутність уніфікованих підходів до регламентації цифрових процесів знижує ефективність управлінських рішень і ускладнює реалізацію принципу правової визначеності.

Обґрунтовано, що важливу роль у підвищенні результативності судового документообігу відіграє організаційний чинник, зокрема раціональний розподіл функціональних обов’язків між працівниками апарату суду, ефективна

діяльність канцелярії та наявність внутрішніх механізмів контролю за дотриманням строків опрацювання документів. Запровадження чітких процедур внутрішнього контролю сприяє зменшенню ризиків затримок, втрати документів і дублювання функцій.

Доведено, що автоматизована система документообігу суду та Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система мають значний потенціал не лише як інструменти реєстрації та обліку документів, а й як засоби аналітичного й управлінського забезпечення діяльності суду. Повніше використання контрольних і статистичних можливостей цих систем дозволяє здійснювати моніторинг навантаження суддів, дотримання процесуальних строків і загальної ефективності управлінських процесів.

Окрему увагу приділено людському фактору. Встановлено, що рівень цифрової компетентності працівників апарату суду безпосередньо впливає на якість реалізації електронного документообігу. Систематичне навчання, підвищення кваліфікації та формування цифрової культури є необхідною передумовою успішної цифровізації судової діяльності та подолання формального підходу до використання електронних систем.

За результатами дослідження встановлено, що подальша оптимізація організації документообігу в органах судової влади України в умовах цифрової трансформації потребує впровадження сучасних користувацьких цифрових інструментів, зокрема єдиного цифрового (мобільного та веб) застосунку судової влади, інтегрованого з Єдиною судовою інформаційно-телекомунікаційною системою. Такий застосунок здатний забезпечити зручний, оперативний і безпечний доступ учасників судового процесу та працівників апарату суду до електронних судових сервісів, сприяти мінімізації паперового документообігу та зменшенню навантаження на канцелярію суду. Обґрунтовано, що впровадження цифрового застосунку суду підвищує рівень правової визначеності та процесуальної дисципліни шляхом автоматизованого інформування про процесуальні дії та строки, а також сприяє дотриманню принципу доступності правосуддя незалежно від територіального розташування учасників процесу.

Водночас інтеграція такого застосунку в систему судового управління створює передумови для вдосконалення аналітичного та контрольного забезпечення діяльності судів, зокрема моніторингу навантаження та ефективності внутрішніх управлінських процесів. Зроблено висновок, що впровадження єдиного цифрового застосунку судової влади має розглядатися як складова комплексної моделі електронного документообігу та цифрового правосуддя, реалізація якої можлива лише за умови належного нормативно-правового регулювання, розвитку технічної інфраструктури, підвищення цифрової компетентності працівників суду та забезпечення високого рівня кіберзахисту. Реалізація зазначеного напряму сприятиме підвищенню ефективності функціонування судової системи та зміцненню довіри суспільства до судової влади.

Таким чином, результати третього розділу підтверджують доцільність комплексного підходу до оптимізації судового документообігу, що поєднує організаційні, нормативно-правові, технічні та кадрові заходи з урахуванням практичних потреб конкретного суду.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного магістерського дослідження на тему «Оптимізація документообігу в системі організації роботи органів судової влади» було здійснено всебічний аналіз теоретичних, нормативно-правових, організаційних, технічних та практичних аспектів функціонування документообігу в діяльності судів України в умовах цифрової трансформації та воєнного ста тону.

Актуальність обраної теми підтверджується сучасними викликами, з якими стикаються органи судової влади: зростанням навантаження на суди, ускладненням процесуальних процедур, підвищенням вимог до оперативності прийняття управлінських рішень, а також необхідністю забезпечення дотримання процесуальних строків. У цих умовах належна організація документообігу стає ключовим чинником безперервності діяльності судів, ефективності роботи апарату суду та реалізації принципу верховенства права.

Під час дослідження досягнуто основну мету роботи: вивчено особливості організації документообігу в діяльності органів судової влади та обґрунтовано напрями його оптимізації на прикладі Хортицького районного суду м. Запоріжжя. Всі завдання, визначені у вступі, виконано повністю та послідовно.

Розкрито сутність, зміст і роль документообігу як системи управління процесуальною інформацією в судах, визначено його місце у механізмі судового управління та обґрунтовано методологічні підходи до дослідження.

З’ясовано, що документообіг є не просто сукупністю реєстраційних операцій, а комплексною системою, що охоплює планування, облік, контроль, зберігання та обмін процесуальними документами, і від його ефективності залежить якість судового адміністрування.

Аналіз нормативно-правових засад показав, що регулювання електронного документообігу в судах є фрагментарним і потребує уніфікації, запровадження єдиного стандарту цифрового судочинства та гармонізації внутрішніх регламентів судів із законодавчими вимогами.

Виявлено, що ефективність електронного документообігу значною мірою залежить від рівня цифрової компетентності працівників апарату суду, системності їх навчання та впровадження безперервних програм підвищення кваліфікації.

Технічна інфраструктура судів потребує модернізації та централізованого фінансування, зокрема оновлення серверів, захищених каналів зв'язку та резервних систем зберігання даних, що забезпечить стабільну роботу електронного документообігу та доступність цифрових сервісів у всіх регіонах.

Адаптація міжнародного досвіду (ЄС, Фінляндія, Італія) дозволяє впроваджувати електронні кабінети учасників процесу, автоматизоване відстеження строків та відкриті дані, підвищуючи ефективність управління справами та довіру громадян до судової системи.

Цифровізація судочинства потребує посилення кіберзахисту, регулярного аудиту безпеки, багатофакторної автентифікації та резервного копіювання даних для забезпечення безперервності судових процесів і захисту конфіденційної інформації.

Запропоновано впровадження єдиного цифрового застосунку судової влади «Електронний суд», інтегрованого з ЄСІТС, є важливим чинником підвищення ефективності електронного документообігу, доступності правосуддя та якості управлінських процесів у судах.

Залучення громадськості до оцінки цифрових сервісів та використання аналітичних платформ (YouControl, Opendatabot) сприяє підвищенню прозорості судової влади та формуванню довіри до судової системи.

Гіпотеза про те, що оптимізація документообігу в органах судової влади можлива лише за умов комплексного поєднання організаційних, правових, технічних і кадрових заходів, знайшла повне підтвердження. Реалізація запропонованих рекомендацій створює передумови для підвищення ефективності судового адміністрування, забезпечення доступності правосуддя, дотримання процесуальних строків і зміцнення довіри суспільства до судової влади.

Отже:

1. Оптимізація документообігу в судах — це комплексна трансформація, що включає: нормативно-правове забезпечення, технічне оснащення, підготовку кадрів, інформаційну безпеку та інтеграцію цифрових сервісів для користувачів.
2. Електронний документообіг стає ефективним лише тоді, коли він забезпечує юридичну силу документів, достовірність та процесуальну доказовість, а не дублює паперовий процес.
3. Інтеграція сучасних цифрових інструментів, включно з мобільними застосунками та штучним інтелектом для аналітики процесів, значно підвищує ефективність роботи судів і доступність правосуддя для громадян.
4. Урахування міжнародного досвіду, адаптація кращих практик і впровадження інноваційних рішень забезпечує стійкість судової системи до сучасних викликів та підвищує довіру громадян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авер’янов В. Б. Державне управління: теорія і практика. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 432 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Avtorskyi_kolektyv/Derzhavne_upravlinnia_teoriia_i_praktyka.pdf (дата звернення: 10.10.2025).

2. Аналітика судової системи України. *Opendatabot*. URL: https://court.opendatabot.ua (дата звернення: 10.10.2025)

3. Ангеленюк А.-М. Ю. Електронний документообіг як напрямок вдосконалення кримінально-процесуальної форми під час досудового розслідування в Україні. *Форум Права*. 2020. № 63 (4). С. 6–14. DOI: http://doi.org/10.5281/zenodo.4094721 (дата звернення: 10.10.2025).

4. Балацька О.Р. Доступ до правосуддя як гарантія справедливого суду в Україні: теоретико прикладні засади: дис. … д-ра юрид.наук: 12.00.01, 12.00.09. Київ, 2025. URL: https://share.google/M1zTI0mtpNwCu39ri (дата звернення: 10.10.2025).

5. Балацька О.Р. Право на доступ до суду в практиці європейських судових інституцій. *Слово національної школи суддів України*. №4 (49). С.50-61. 2024. DOI: 10.37566/2707-6849-2024-4(49)-4. (дата звернення: 10.10.2025).

6. Берназюк Я. Штучний інтелект і його використання для забезпечення єдності судової практики як складової довіри до суду. *Слово Національної школи суддів України.* № 2(49), С. 16-35. 2024. URL: https://share.google/R5n0ljG8pvQ7UkSiT (дата звернення 10.10.2025).

7. Богатчук Д. П. Електронне судочинство як елемент доступу до правосуддя у структурі верховенства права. *Захист прав та інтересів особи в умовах реформування приватного права в Україні : збірник наукових праць учасників круглого столу (28 лютого 2025 року).* Національний університет "Києво-Могилянська академія", Факультет правничих наук, Кафедра приватного права. Київ : НаУКМА, 2025. С. 10-16. URL : https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7b67a4f8-3ae5-45b3-b1f3-67797db1d718/content (дата звернення: 10.10.2025).

8. Богатчук Д. П. Перспективи розвитку електронного судочинства в Україні. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2025. Т.15. С. 19–44. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b3b25d3e-8430-401b-9515-bd70dfd4ccef/content (дата звернення:10.10.2025).

9. Бринцев О. В. Електронний суд в Україні. Досвід та перспективи : монографія. Харків, 2016. 72 с. URL: https://hr.arbitr.gov.ua/userfiles/bryncev07122016.pdf (дата звернення: 10.10.2025)

10. Бутченко Т. І. Соціально-політичне проектування: проблема взаємозв'язку суспільних потреб і державних інтересів. Монографія. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2011. 280 с. URL: https://org.ua/wpcontent/uploads/butchenko2011.pdf (дата звернення: 10.10.2025).

11. Васильєв С. В. Цивільний процес : підручник. Київ : Алерта, 2019. 506 с. URL: https://jurkniga.ua/contents/tsivlniy-protses-pidruchnik.pdf (дата звернення: 10.10.2025).

12. Васильєв С. В. Додаткові прийоми вирішення приватноправових конфліктів. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка*. 2025. №1(109) С. 148–155. DOI: 10.32782/2786-9156.109.1.148-155 (дата звернення: 10.10.2025).

13. Велика українська енциклопедія. Тематичний реєстр гасел з напряму «Юридичні науки» / Укладачі: Бабка В. Л., Шумило М. М.; за ред. д. і. н., проф. Киридон А. М. Київ: Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2017. 152 с. URL: https://ev.vue.gov.ua/wp-content/uploads/2018/02/Law_full.pdf (дата звернення 10.10 2025)

14. Вдовіна О. О. Використання електронного документообігу в системі судочинства України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ.* № 46 С. 146–154. 2015. URL: https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/nauk_vid/rio_old_2017/vh/v46/11.pdf (дата звернення: 10.10.2025).

15. Вдовіна О. О. Електронне діловодство як комунікаційна складова судочинства в Україні: дис. … канд. н. із соціальних комунікацій (доктора

філософії) 27.00.02 «Документознавство. Архівознавство». Харківська державна академія культури, НБУ ім. В. І. Вернадського. Харків, Київ. 2018. URL: : https://uacademic.info/ua/document/0418U001711 (дата звернення: 10.10.2025).

16. Воронкова В.Г., Нікітенко В.О. Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика: монографія. Львів-Торунь : Liha-Pres, 2022. 460 с. DOI: 10.36059/978-966-397-250-3. (дата звернення: 10.10.2025).

17. Держава у смартфоні: Дією користується понад 20 мільйонів українців. *Офіційний сайт кабінету міністрів України*. 2024. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/derzhava-u-smartfoni-diieiu-korystuietsia-ponad-20-milioniv-ukraintsiv (дата звернення: 10.10.2025).

18. Державна судова адміністрація України. *Офіційний сайт державної судової адміністрації України*. URL: https://dsa.court.gov.ua/dsa/pres-centr/news/ (дата звернення: 10.10.2025).

19. Дрозд О. Ю. Місце і роль апарату суду в організаційному забезпеченні діяльності суду. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція.* №63. 2023. DOI: https://doi.org/10.32841/2307-1745.2023.61.25 (дата звернення: 10.10.2025).

20. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система (ЄСІТС). *Офіційний сайт вищої ради правосуддя.* URL: https://hcj.gov.ua/page/yesits (дата звернення: 10.10.2025)

21. Єдиний державний веб-портал «Електронний суд». URL: https://id.court.gov.ua/ (дата звернення: 10.10.2025).

22. Зозуля Є.В. Організаційно-правові засади становлення і розвитку судової системи України. *Правовий часопис Донбасу.* №2. С. 19-31. 2022. DOI: https://doi.org/10.32366/2523-4269-2022-79-2-19-31 (дата звернення: 10.10.2025).

23. Зубашков М. Проблема співвідношення понять «електронне правосуддя», «електронне судочинство» та «електронний суд» в цивільному процесі України. *Наукові записки національного університету «Львівська політехніка». Серія: Право*. №3. 2023. DOI: https://doi.org/10.51989/NUL.2024.3.21 (дата звернення: 10.10.2025).

24. Ільчишин Н. В. Судові процедури в адміністративному судочинстві: питання теорії та практики: монографія. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 415 с . URL: https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e2f2fd39-311c-471f-a431-6baa31f9f271/content (дата звернення: 10.10.2025)

25. Ільчишин Н. В. Судові процедури в англо-американській моделі адміністративного судочинства (на прикладі Австралії). *Юридична наука.* 2020. № 8(110). С. 93-105. DOI: https://doi.org/10.32844/10.32844/2222-5374-2020-110-8.12 (дата звернення: 10.10.2025)

26. Інструкція з діловодства в місцевих та апеляційних судах України : наказ ДСА України від 20.08.2019 № 814 URL:. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0814750-19 (дата звернення: 10.10.2025).

27. Інформація щодо функціонування підсистеми «Електронний суд» у Великій Палаті Верховного Суду. *Офіційний сайт Верховного Суду України.* URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/order_dok_kks/2024_11_28_kks_info_esiks (дата звернення: 10.10.2025).

28. Канюка Н. В. Адміністративно-правове забезпечення електронного судочинства в Україні : дис. … канд.юр.н. 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»; Західноукраїнський національний університет. Київ, Тернопіль, 2023. URL: https://uacademic.info/download/file/0423U100164/autoreferat-aref.doc (дата звернення: 10.10.2025)

29. Керування документаційними процесами : навч. посібник / М. В. Комова, А. М. Пелещишин, Т. М. Білущак. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. 188 с. URL: https://vlp.com.ua/node/11225 (дата звернення: 10.10.2025).

30. Кожевнікова А.В. Електронні технології у цивільному та виконавчому процесі в умовах сталого розвитку: дис. … доктора філософіїу галузі права за спеціальністю 081 «Право». Сумський національний аграрний

університет. Суми, 2023. URL: https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/11245/1/%D0%9A%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%B2%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%90.%D0%92._%D0%94%D0%98%D0%A1%D0%95%D0%A0%D0%A2%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%AF_%D0%9A%D0%95%D0%9F_%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%81%D1%82.pdf (дата звернення: 10.10.2025).

31. Кожевнікова А.В. Застосування штучного інтелекту у цивілістичному процесі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. №55. 2022. С.40-43. DOI https://doi.org/10.32841/2307-1745.2022.55.9 (дата звернення: 10.10.2025).

32. Колпаков В. К. Адміністративне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 752 с. URL: https://yurincom.com/files/contents/administrativne-pravo-ukraini-pidruchnik-yurinkom-inter.pdf?srsltid=AfmBOor9H7MrgTYA81R0J4feNsfra59-VdXwlveNREJCvbnzjmkc2zLU (дата звернення: 10.10.2025).

33. Кошман А. В. Перспективи застосування дистанційного правосуддя після пандемії COVID-19. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки.* 2022. Т. 9-10. С. 71-76. DOI: https://doi.org/10.18523/2617-2607.2022.9-10.71-76 (дата звернення: 10.10.2025).

34. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 10.10.2025).

35. Корж І. Ф. Веб-сайти органів державної влади та органів місцевого самоврядування: механізми доступу до публічної інформації. *Інформація і право.* 2018. № 2(25). С. 9–16. DOI: https://doi.org/10.37750/2616-6798.2018.2(25).270655 (дата звернення: 10.10.2025).

36. Корж І. Ф. Правова безпека як критерій стану правового життя: монографія. Київ, Видавництво Політія, 2024. 408 с. URL: https://ippi.org.ua/sites/default/files/korzh-monogr.pdf (дата звернення: 10.10.2025).

37. Краснокутський О. В. Взаємозв'язок політичної та правової свідомості: проблема формування ідеології державотворення : монографія. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2014. 428с. URL: https://share.google/w1X4YSVHo0MjIRVEC (дата звернення: 10.10.2025).

38. Малиновський В. Я. Публічна служба в Україні: підручник. Київ. Видавничий дім «Кондор». 2018. 312 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Malynovskyi_Valentyn/Publichna_sluzhba_v_Ukraini.pdf?PHPSESSID=di646vqs1otovmdaebc8lnahq1 (дата звернення: 10.10.2025).

39. Мамченко Н. Штучний інтелект і технології можуть значно допомогти у роботі суддям, але не замінити їх. Висновок КРЄС. *Судова-юридична газета.* 28.12.23 URL:.https://ccu.gov.ua/novyna/syug-shtuchnyy-intelekt-i-tehnologiyi-mozhut-znachno-dopomogty-u-roboti-suddyam-ale-ne (дата звернення: 10.10.2025).

40. Міністерство цифрової трансформації України: офіційний сайт. URL: https://thedigital.gov.ua/ (дата звернення: 10.10.2025).

41. Міжнародні та європейські стандарти судоустрою та статусу суддів: класифікація, правове регулювання та імплементація в національну практику / М.Ю Бурдін, К.Л. Бугайчук, О.М Юрченко. *Юридичний науковий електронний журнал.* № 8. С. 16-20. Харків. 2024 URL: https://dspace.univd.edu.ua/entities/publication/d75edb81-18be-49e4-9250-953abdeac301 (дата звернення: 10.10.2025).

42. Нижник Н.Р. Машков О. А. Системний підхід в організації державного управління: навч. посібник /за заг. ред. Н.Р. Нижник. Київ. вид-во УаДУ. 1998. 160 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Nyzhnyk_Nina/Systemnyi_pidkhid_v_orhanizatsii_derzhavnoho_upravlinnia.pdf (дата звернення: 10.10.2025).

43. Оболенський О. Ю. Державна служба: навч.посібник. КНЕУ, 2003, 344 с. URL: https://studentbooks.com.ua/content/view/1214/76/ (дата звернення: 10.10.2025).

44. Павлова Ю.С. Електронний документ як джерело доказів в цивільному процесі: дис. … канд. юр. н. за спеціальністю 12.00.03 - цивільне право та цивільний процес, сімейне право; міжнародне приватне право. Одеська юридична академія Одеса, 2019. URL: https://dspace.onua.edu.ua/items/193890df-7bbb-4825-88e8-7f1f783b2fd8 (дата звернення 10.10.2025).

45. Палеха Ю.І. Культура діловодства в сучасних установах України: становлення, технологія, організація, керування: дис. … канд. історічних наук за спеціальністю 07.00.10 - документознавство, архівознавство. Київ. 2005. URL: https://uacademic.info/ua/document/0405U002768 (дата звернення: 10.10.2025).

46. Пампура М. Цифровізація судочинства: ключові завдання. Огляд ЗМІ. Державна судова адміністрація України. *Блог т.в.о. Голови ДСА* України. URL: https://court.gov.ua/press/publications/1703276/ (дата звернення: 10.10.2025).

47. Положення про автоматизовану систему документообігу суду URL: https://court.gov.ua/sudova-vlada/969076/polozhenniapasds/ (дата звернення: 10.10.2025).

48. Про затвердження Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Закон України від 17.08.2021 № 1845/0/15-21 URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21/comp20220519/sp:dark (дата звернення: 10.10.2025).

49. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України № 2801-IX від 01.12.2022 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text (дата звернення: 10.10.2025).

50. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text (дата звернення: 10.10.2025).

51. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text (дата звернення: 10.10.2025).

52. Профіль та аналітичні дані Хортицького районного суду м. Запоріжжя. *YouControl*. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/court/0825/ (дата звернення: 10.10.2025)

53. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text (дата звернення: 10.10.2025).

54. Про схвалення Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 р. №1351-р (ред. Від 14.07.2025). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text (дата звернення: 10.10.2025).

55. Публічне управління : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» / за заг. ред. Т. І. Бутченка; авт. кол.: Т. І. Бутченко, Д. Т. Бікулов, О. В. Заїка та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2023. URI: https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/16949 (дата звернення: 10.10.2025).

56. Пятигора К. Упровадження електронного адміністративного судочинства в Україні передумови сутність та етапи становлення. *Адміністративне право і процес. №3(38), с. 59-71.* DOI https://doi.org/10.17721/2227-796X.2022.3.05 (дата звернення 10.10.2025).

57. Саранюк В. І. До порядку автоматизованого документообігу у розподілі судових справ. *Журнал "Інформація і право".* №2(2). 2011 URL: https://doi.org/10.37750/2616-6798.2011.2(2).271561 (дата звернення: 10.10.2025).

58. Смалюк Р. Аналітика судової реформи. Хто підвищить клієнтоорієнтованість судів? *Мережа UPLAN* URL: https://share.google/FhPM6I3Jtsk6lxX0G (дата звернення: 10.10.2025).

59. Статті до енциклопедії державного управління : Наукове видання / Бакуменко В.Д. Збірка вибраних наукових праць у 4 ч. - Ч.3. К. : АМУ, 2016.

284 с. URL: https://share.google/Qxv67Cmbrsc67tFfK (дата звернення: 10.10.2025).

60. Тертичка В. В. Державна політика: аналіз і впровадження в Україні: лис. на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління, спеціальність 25.00.01 — теорія та історія державного управління. Київ. 2004. URL: https://uacademic.info/ua/document/0504U000093 (дата звернення: 10.10.2025)

61. Ульяновська О. В. Організація документообігу в судах: сучасний стан та шляхи вдосконалення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право*. №26. С. 184–187. Ужгород. 2014. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/7968 /content.(дата звернення: 10.10.2025)

62. Улютіна О. О., Артеменко О. В. Особливості правового регулювання електронного суду в Україні. *Право. Людина. Довкілля.* №13(4). С. 58-63. 2022. DOI: https://doi.org/10.31548/law2022.04.006 (дата звернення: 10.10.2025)

63. Ханик-Посполітак Р. Запровадження електронного правосуддя у цивільному судочинстві України. *Право України.* № 8. С. 122–129. Київ. 2017. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/items/be3b3529-0a78-4156-acf5-660f148cd0b4 (дата звернення: 10.10.2025)

64. Хортицький районний суд м. Запоріжжя : офіційний вебсайт. URL: https://hr.zp.court.gov.ua/ (дата звернення: 10.10.2025)

65. Шамрай О. В. ЄСІТС як основа автоматизованої організації документообігу в судовій системі України. *Державне управління: теорія та практика*. 2023. № 2. С. 88–94.

66. Шамрай О. В. Електронний суд в українському судочинстві: нормативне врегулювання та перші практичні здобутки. *Університетські наукові записки.* №3. с. 174-184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2014_3_26 (дата звернення: 10.10.2025)

67. Швецова-Водка Г. М. Загальне документознавство : навчальний посібник. Київ: Знання. 2011. 384 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shvetsova-Vodka_Halyna/Zahalne_dokumentoznavstvo.pdf (дата звернення: 10.10.2025)

68. Щербак С.В., Кожевнікова А.В. Електронізація судочинства: сучасний стан та орієнтири розвитку електронного суду в Україні у світлі цивільного процесу. *Юридичний науковий електронний журнал.* № 4. 2023. С. 238-242. DOI https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/57 (дата звернення: 10.10.2025)

69. Щербіна А. В. Кримінальна відповідальність за незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду. дис. ... канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. *Донецький державний університет внутрішніх справ*. Маріуполь, 2021. URL: https://uacademic.info/ua/document/0821U102759

70. Юзько Т. М., Тунік Ю. М., Слугоцька В. М. Особливості впровадження електронного діловодства в юридичній практиці: організаційні та процесуальні аспекти. Науковий вісник УжНУ. Серія: Право 2025. №90(2). 33–40.DOI https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.2.36 (дата звернення 10.10.2025).

71. Ясельська Н. М. Електронне правосуддя як інструмент забезпечення доступу до суду в Україні та країнах Європейського Союзу: дис. … доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»; Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2023. URL: https://uacademic.info/download/file/0823U100456/dis_%D0%AF%D1%81%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf (дата звернення: 10.10.2025)

72. Barabash T., Humeniuk I., Levytska L., & Muza O. Innovative Approaches to Judicial Modeling in the Context of E-Democracy: Prospects for Ukraine. *Science and Innovation*. 2022. №18 (4). P. 120–130. DOI: https://doi.org/10.15407/scine18.04.120 (дата звернення: 10.10.2025)

73. Barabash T., Humeniuk I., Levytska L., Muza O. Digital Court in Ukraine: Infrastructure and Legal Framework. *Information and Law*. 2022. № 4. P. 12–18.

74. Contini D., Lanzara G. F. The circulation of agency in e-justice: Interoperability and infrastructures for European transborder judicial proceedings. *Law, Governance and Technology Series*. Vol. 13. 2014. DOI: https://doi.org/10.1007/978-94-007-7525-1 (дата звернення: 10.10.2025)

75. Fabri M.From court automation to e-justice and beyond in Europe. *International Journal for Court Administration.* №15(3), Article 7. 2024. DOI: https://doi.org/10.36745/ijca.640 (дата звернення: 10.10.2025)

76. Fabri M. E-justice in Finland and in Italy: enabling *versus* constraining models. *ICT and Innovation in the Public Sector. Technology, Work and Globalization.* / eds. Contini, F., Lanzara, G.F.) London : Palgrave Macmillan 2009 DOI: https://doi.org/10.1057/9780230227293_6 (дата звернення: 10.10.2025)

77. Gaffar H. Implications of Digitalization and AI in the Justice System. *Law and World.* 2024. №10(31), 154-177. https://doi.org/10.36475/10.3.14 (дата звернення: 10.10.2025)

78. Ilchyshyn N. Impact of digitalisation on the justice system. *Social & Legal Studies*. 2025. URL: https://doi.org/10.32518/sals2.2025.238 (дата звернення: 10.10.2025)

79. Kaniuka N. Trends and problems of e-justice enforcement in Ukraine. *Journal of Law and Public Administration*. 2023. URL:https://doi.org/10.61345/1339-7915.2023.1.13 (дата звернення: 10.10.2025)

80. Lupo G., Bailey J. Designing and Implementing e-Justice Systems: Some Lessons Learned from EU and Canadian Examples. URL: https://doi.org/10.3390/laws3020353 (звернення: 10.10.2025)

81. Organisation for Economic Co-operation and Development. Government at a Glance. 2025. URL: https:// ww.oecd.org/en/publications/government-at-a-glance-2025_0efd0bcd-en.htmlw (дата звернення: 10.10.2025)

82. Piathora K. International Experience of Implementing E-Justice.Best Practices and Challenges. *Theory and Practice of Jurisprudence*, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv. 1(25), 107–119. 2024. DOI https://doi.org/10.21564/2225-6555.2024.1(25).305796 (дата звернення: 10.10.2025)

83. Ramos Maqueda M., Chen D. L. The Role of Justice in Development: The Data Revolution. *Policy Research Working Paper № 9720*. *World Bank*. 2021. URL: http://documents1.worldbank.org/curated/en/423061624976141321/pdf/The-Role-of-Justice-in-Development-The-Data-Revolution.pdf (дата звернення: 10.10.2025)

Декларація

академічної доброчесності

здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Белоградова Галина Геннадіївна, студентка 2 курсу, заочної форми навчання, факультету соціології та управління, спеціальності «Публічне управління та адміністрування», освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування», електронна адреса: belogradovagalina@meta.ua,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Оптимізація документообігу в системі організації роботи органів судової влади» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, визначених статтею 42 Закону України «Про освіту», зі змістом якої я ознайомлена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-систем, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студентки): Белоградова Г. Г.

Дата_____ Підпис_____ ПІБ (науковий керівник) Касьяненко Д.В.